

DRŽAVNI ARHIV U ZADRU

TROGIR

FRANCIA DI TROGIR presso TROGIR

CHIESA DI SIMEONE

TRAVNIK

TRAGURIA

TRAVNIK

TRAVNIK

TRAVNIK

Piazza del Palazzo a Ragusa

TRAVNIK

TRAVNIK

TRAVNIK

TRAVNIK

Dalmacija 1848/49.

KATALOG IZLOŽBE

Dalmacija
1848/49.

DRŽAVNI ARHIV U ZADRU
Zadar, prosinac 1999.

Za izdavača:

Slavko Ražov

Urednik:

Denis Martinović

Uredništvo kataloga:

Denis Martinović

Suzana Martinović

Ankica Bašić

Autor uvodnog teksta:

Stijepo Obad

Autori kataloških jedinica:

Denis Martinović

Suzana Martinović

Ankica Bašić

Izbor izložaka:

Denis Martinović

Suzana Martinović

Ankica Bašić

Fotografi:

Željko Maričić

Ivan Mimica

Restauratorski i konzervatorski radovi:

Volga Nemarić

Tehnički postav izložbe:

Josip Perković

Galerija "Laurana" - Zadar

autori

Nakladnik:

DRŽAVNI ARHIV U ZADRU

Za nakladnika:

Slavko Ražov, prof.

Naklada:

500

Grafički dizajn:

Welltrade d.o.o. Zadar, autori izložbe

Grafički priprema:

Grafikart d.o.o. Zadar

Tisak:

Welltrade d.o.o. Zadar

Organizator i nositelj projekta:

DRŽAVNI ARHIV U ZADRU,

sva prava pridržana, izložba održana

u Izložbenoj dvorani Arhiva i Znanstvene

knjižnice; R. Boškovića b.b., prosinac 1999.

CIP- Katalogizacija u publikaciji

Znanstvena knjižnica u Zadru

UDK 949.75-3

DALMACIJA 1848-49. : katalog izložbe / urednik kataloga i autor izložbe Denis Martinović ; autor uvodnog teksta Stijepo Obad ; fotografi Željko Maričić, Ivan Mimica / .-Zadar : Državni arhiv, 1999. -50 str. ; 31 cm

Izložba je održana u Izložbenoj dvorani Znanstvene knjižnice u Zadru, prosinac 1999. - O godini 1848. i 1849. u Dalmaciji : str. 4-20. - Bibliografija : str. 36. - Kazalo.

1. Martinović, Denis

SADRŽAJ

str. 5	Predgovor (Slavko Ražov)
6	Dalmacija u preporodnom ozračju 1848/49. godine (Stijepo Obad)
19	Katalog
20	Dalmacija i Austrijsko carstvo
24	Dalmacija i ban Jelačić
29	Zadar
34	Šibenik
36	Trogir
37	Split
39	Dubrovnik
41	Razni prilozi
44	Posudioci kataloških izložaka
44	Izvori
46	Literatura
47	Kazalo osobnih imena i zemljopisnih pojmova
50	Kratice

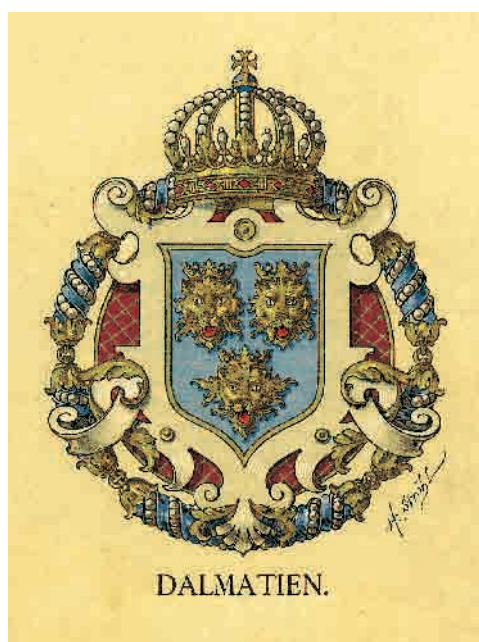
PREDGOVOR

Povodom stope desete obljetnice revolucionarne 1848/49. godine u Europi i hrvatskim zemljama, napose u Dalmaciji, Državni arhiv u Zadru u suradnji s državnim arhivima u Dubrovniku, Splitu i Hrvatskim državnim arhivom u Zagrebu, te Muzejem grada Trogira i Arheološkim muzejem u Splitu, priredio je izložbu dokumenata o važnijim zbivanjima u Kraljevini Dalmaciji, koja se je prostirala od Raba i Karlobaga na sjeveru do Paštrovića na jugu. Izložen je grb i karta Dalmacije, arhivski i tiskani dokumenti, oglasi i proglosti, odluke, zahvale, leci, zapisi, dnevnici, prigodne pjesme i davorije, portreti istaknutih ličnosti, vedute i litografije gradova, narodne nošnje te novine i knjige. Na kraju je pregled važnijih rasprava i članaka koji se odnose na narodno preporodno gibanje u Dalmaciji 1848/49.

Ovu izložbu priredili su djelatnici Državnog arhiva u Zadru. Denis Martinović je prikupio arhivsko i drugo gradivo, izradio koncepciju prema veličini izložbenoga prostora Znanstvene knjižnice te zajedno sa Ankicom Bašić i Suzanom Martinović postavio izložbu. Idejni začetnik izložbe je dr. Stijepo Obad, koji je napisao uvodni tekst o 1848/49. u Dalmaciji u kontekstu hrvatske i europske četrdesetosme.

Ovim putem zahvaljujemo Znanstvenoj knjižnici u Zadru na ustupljenom prostoru te svim spomenutim arhivskim i drugim ustanovama, njihovim ravnateljima i djelatnicima, koji su pomogli u sakupljanju gradiva te Ministarstvu kulture Republike Hrvatske na financijskoj potpori.

Slavko Ražov

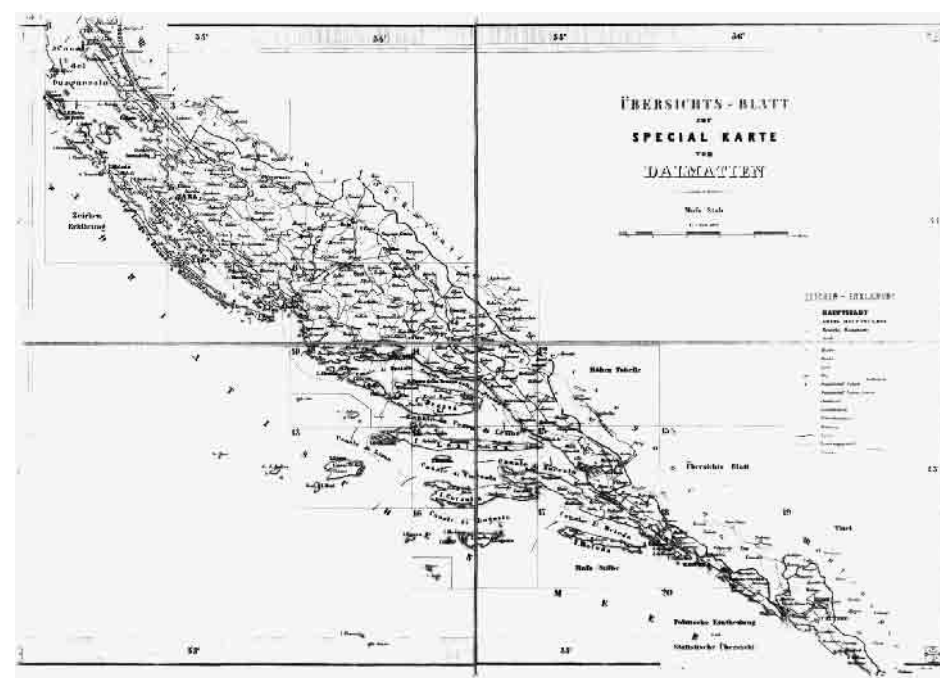
Kat. br. 2 Grb Kraljevine Dalmacije

DALMACIJA U PREPORODNOM OZRAČJU 1848/49. GODINE

Godine 1848/49. ubrajaju se među najznačajnije godine dalmatinskog devetnaestoga stoljeća, ne toliko po ostvarenjima koliko nagovještajima onoga što će se dogoditi kroz proces integracije, dezintegracije i demokratizacije u dalmatinskom društvu za ustavnoga života u drugoj polovici devetnaestoga stoljeća, kako u njegovu gradskom tako i u seoskom dijelu.

Dalmacija, jedna od triju hrvatskih zemalja, došla je u sastav austrijske državne zajednice, po drugi put, nakon sloma Napoleonove Francuske (1813.) i skupa sa Istrom našla se u zapadnom dijelu austrijskog carstva, u tzv. Cislajtaciji, a sjeverne hrvatske zemlje civilna Hrvatska i Slavonija pripale su istočnoj polovici Monarhije, Translajtaciji, dok je vojna granica izravno potčinjena Beču.

Kraljevina Dalmacija s glavnim gradom Zadrom prostirala se od Raba i Karlobaga na sjeveru do sredine Paštrovića, odnosno Spiča na jugu. Ova krajnja južna pokrajina Carstva dočekala je godinu 1848. gospodarski i društveno nerazvijena, upravno i politički odvojena od hrvatskih zemalja na sjeveru, sa talijanskim službenim jezikom u upravi, školstvu i sudstvu. Uoči godine 1848. Dalmacija se ubrajala među najzaostalije zemlje Habsburške monarhije s kolonatskim, kmetskim i njima sličnim odnosima u primorju i otocima te slobodnim seljacima u Zagori, koji su postupno postali plijen lihvara uslijed nedostatka novčanih zavoda. Ono što se je postiglo u skromnu gospodarskom razvoju, napose u oživljavanju pomorstva, najviše je zahvaliti

Kat. br. 3 Karta Kraljevine Dalmacije

poduzetnosti domaćih ljudi. Nedostatak žitarica, manufakturne i kolonijalne robe podmiruje se uvozom. Do godine 1848. proces modernizacije u načinu rada i življenja, osobito na selu jedva se zamjećuje. Proizvodnja u gradu i selu je tradicionalna, nema viška rada te se više uvozilo nego izvozilo, tako da je Dalmacija stalno bila u negativnoj trgovačkoj bilanci.

U društvenom pogledu također je zaostajala. U desetljećima prije 1848. ustrojava se austrijska vlast i u njoj oligarhijski sloj koji ima političku vlast i gospodarsku moć. Na selu žive koloni i kmetovi, a u gradu sitni puk, osobito u rubnim dijelovima zvanim varošima u podaničkome odnosu. Među njima izrasta građanski međusloj, poslovno i intelektualno građanstvo u nastajanju. Austrijske vlasti oslanjaju se na vladajući sloj, stranoga i domaćeg porijekla, koji uglavnom žive od državnih

plaća, daće i tlake kolona i kmetova.

Kao i u drugim zemljama Carstva i u Dalmaciji je uoči 1848. dominirala birokracija, policija i vojska. To je doba krutoga Metternichova apsolutizma, kada se je višenacionalna austrijska državna zajednica branila od zapadnih slobodoumnih utjecaja, primjerice, pokreta karbonara, Napuljske, Grčke i Srpanjske revolucije u Francuskoj i Mazzinijeve "Mlade Italije". U takvom političkom okružju dalmatinska inteligencija, osobito ona od pera, prati kulturna, znanstvena i umjetnička dostignuća europskog zapada, napose književne pravce, što se je odrazilo u književnom stvaralaštvu na talijanskom jeziku. Preko osobnih, rodbinskih i trgovačkih veza, pisama, novina i knjiga, osobito studenata, dalmatinsko građanstvo kulturno je okrenuto prema Apeninima jer je tiskana riječ u

Dalmaciji, osobito na hrvatskom jeziku oskudna, kao i kulturna događanja. Samo gornji oligarhijski sloj zalazio je u casina, gdje se je zabavljalo, razgovaralo i pratilo politička i kulturna zbivanja, ponajviše na drugoj strani Jadrana.

Sredinom tridesetih godina kod dijela dalmatinske inteligencije dolazi do kulturnoga zakokreta, koja se okreće Zagrebu i Hrvatskoj, gdje se javlja preporodno gibanje pod ilirskim imenom. Preko zajedničkoga jezika i pravopisa postupno dolazi do međusobnoga približavanja Dalmatinaca s banovinskim Hrvatima. Taj proces ubuduće vodi hrvatskoj nacionalnoj integraciji. Međusobno povezivanje zamjetno je osobito poslije posjete Ljudevita Gaja i Antuna Mažuranića Dalmaciji (1841.), kada su upoznali znatan broj kulturnih djelatnika, osobito onih od pera, s kojima se ubuduće dopisuju, napose s dubrovačkim kulturnim krugom. Njihov dolazak u Dalmaciju dogodio se u pravi čas, kada se činilo da će dalmatinsko ime prevladati hrvatsko, a koje je tek trebalo probuditi u građanstvu. Nekoliko godina poslije dolazi do pokretanja "Zore dalmatinske" (1844.) i pojave dr. Ante Kuzmanića, jednog od njezinih najistaknutijih urednika, koji ponajviše u Dalmaciji radi na nacionalnom osvješćivanju i kulturnoj integraciji Dalmacije s ostalom Hrvatskom.

Petnaestak godina kulturnoga djelovanja odrazit će se u poli-

tičkom zaokretu 1848. u Dalmaciji. Revolucionarni val iz Francuske proširio se i na druge zemlje srednje i južne Europe, prema tomu i na hrvatske krajeve. Poslije gospodarske krize i financijskog sloma došlo je do nezadovoljstva naroda u Habsburškoj monarhiji i svrgavanja omrznutoga kneza Metternicha a s njim i ukidanja birokratskoga i policijskog sustava. Sredinom ožujka 1848. najavljen je prijelaz iz apsolutističkoga na ustavni život. Car Ferdinand najavio je narodima Carstva slobode, koje se očituju u slobodi tiska, pojavi društava i čitaonica, narodnih straža, Ustava i izboru zastupnika u zajednički parlament u Beču. Ubrzo su Vlada za Dalmaciju i njezin građanski i vojni zapovjednik August Turszky obznanili izborni zakon o formiranju prve ustavotvorne skupštine. Najavljene slobode oduševljeno su pozdravljene u svim gradovima i gradićima Kraljevine Dalmacije, osobito u Zadru, Šibeniku, Trogiru, Splitu, Makarskoj, Dubrovniku, Herceg Novom i Kotoru, gdje se klicalo caru Ferdinandu, Papi Piu IX, Ustavu i zahvaljivalo Bogu na datim slobodama.

Poslije vala oduševljenja javila se stara mržnja između vlasnika zemlje s jedne, kolona i kmetova s druge strane, te gradskoga puka prema omrznutim činovnicima i nositeljima vlasti. Više vlasti pozivaju na red i mir, poštivanje zakona i propisa, osnivanje narodnih straža, koje

Kat. br. 4 Portret cara Ferdinanda I (V) (1793-1875.)

između ostaloga trebaju osigurati mir. Dalmatinska vlada je obznanila da će pokrajina dobiti svoj sabor te se pristupilo izradi nacрта.

Objavljeni Ustav od 25. travnja 1848. poticao je ostvarivanje najavljenih sloboda. Među svim dalmatinskim gradovima prednjači Dubrovnik u kojemu se pokreću prve novine u Dalmaciji 1848. pod naslovom "Rimembranze della settimana", potom "L' Avvenire", obje na talijanskom jeziku, ali u slaven-skom a poneki članci i u hrvatskom duhu. Do toga je došlo, jer je tadašnje dalmatinsko građanstvo, osobito inteligencija bolje poznavala talijanski nego hrvatski književni jezik. Zadar također dobiva nove novine. Pored "Gazzette di Zara" i "Zore dalmatinske" tiskaju se "Staffetta" i "La Dalmazia costituzionale", ove posljednje više nezavisne s člancima različitih pogleda na budućnost Austrije i Dalmacije.

Kat. br. 7 Johann August von Turszky (1778-1856.), civilni i vojni guverner Dalmacije

Uz novine otvaraju se i čitaonice, primjerice, Ilirska čitaonica u Zadru, otvorena još godine 1807. kao Druxba od scenja i ponovo pokrenuta godine 1847. a čija su pravila prihvaćena slijedeće godine. Osnovano je još nekoliko udruga, na primjer, Domoljubi u Korčuli, Mila Dalmatinska u Hvaru, Slavjanska čitaonica u Kotoru te Kanjoš u Budvi. Zadrani pokreću Društvo Slavinska Lipa u Dalmaciji. To je bilo prvo hrvatsko društvo u Dalmaciji, koje zbog otežanih političkih prilika nije moglo djelovati.

Uz spomenute i druge inicijative hrvatski preporoditelji u Dalmaciji zauzeli su se oko rješavanja triju problema koji su usporavali brži i cjelokupni razvitak Dalmacije: prvo, sjedinjenje Dalmacije s banskom Hrvatskom; drugo, uvođenje hrvatskog jezika u urede, škole,

Kat. br. 17 Portret cara Franje Josipa I (1830-1916.) iz 1848.

Kat. br. 19 Krunidbeni portret cara Franje Josipa I

sudove; treće, razriješenje zemljišnih odnosa.

Inicijativa za sjedinjenjem dolazi s hrvatskoga sjevera, od strane gradova, županija i pojedinaca. Pozivi su poslani gradskim poglavarstvima i općinskim upravama, koje su dobrim dijelom i za ustavna života ostale u rukama birokracije odane starom režimu. Odgovori su različito intonirani. Bokokotorske općine, dubrovačka i konavoska općina sa sjedištem u Cavtatu, uglavnom odgovaraju povoljno, uz neke ograde. Općine Dalmatinske zagore uglavnom prihvaćaju sjedinjenje, a one u primorju i na otoci-

ma ponajviše ne odbijaju sjedinjenje, ali ga prihvaćaju s ogradama, a splitska odbacuje. Veći broj općina je suzdržan, pozivaju se na Ustav koji im garantira slobode. Drugi spominju zategnute odnose između Hrvatske i Ugarske te su voljni pričati razgovorima o sjedinjenju kada se ti odnosi razriješe.

Da su dalmatinske općine pozitivno odgovorile na pozive za sjedinjenje, sigurno do njega ne bi došlo, jer u travanjskom ustavu između ostaloga stoji da je Dalmacija nedjeljivi dio austrijskog carstva te se svaka promjena unutar Monarhije mora raspraviti u državnom par-

lamentu u Beču. Odgovori dalmatinskih općina uglavnom su u skladu sa slovom i duhom Ustava. Do sjedinjenja hrvatskih zemalja nije moglo doći, jer bi to poremetilo ravnotežu između Beča i Pešte. Po nagovoru austrijskih vlasti dalmatinske općine nisu poslale svoje predstavnike u hrvatski sabor na razgovore o sjedinjenju, sa savjetom da se to pitanje raspravi u dalmatinskom saboru ili pak u bečkom parlamentu.

Nasuprot procesu integracije javlja se i dezintegracijski proces, koji se očituje u zahtjevu dijela građanstva koji zagovara autonomiju Dalmacije i pri-

kriveno sjedinjenje s obnovljenom Mletačkom republikom. To je otuđeni dio građanstva, talijanskog i hrvatskoga porijekla, koji dobrim dijelom ima dobru gospodarsku osnovicu i vlast te se plaše da će sjedinjenjem Dalmacije s Hrvatskom sve to izgubiti. Malobrojnim pristašama sjedinjenja Dalmacije s Mletačkom republikom u Boki kotorskoj i Dubrovniku zaprijetio je Petar Petrović Njegoš da će se s njima obračunati Crnogorci ukoliko i dalje budu solidarni s Mlečanima. Bokeljima i Dubrovčanima Njegoš savjetuje da ostanu vjerni hrvatskom banu Josipu Jelačiću.

Drugi problem kojega su pokušali riješiti hrvatski preporoditelji u Dalmaciji je traženje od austrijskih vlasti da jezik većinskoga naroda u Dalmaciji bude ravnopravan s jezikom manjine i da se uvede u državne urede i škole na sve tri razine obrazovanja; osnovne škole, gimnazije i bogoslovije. Riješavanje ovog pitanja austrijske vlasti su odugovlačile i parcijalno riješavale. Drugo, u Dalmaciji tada nije bilo kadrova koji su toliko poznavali hrvatski jezik da bi se s njim mogli poslužiti u trima vrstama spomenutih državnih ustanova. Dalmatinski zastupnici u bečkom parlamentu Božidar Petranović i Stipan Ivičević predložili su da se u svakoj župi i parohiji otvore osnovne škole, dva seminara za učitelje gdje će se osposobiti za nastavu, jer tada u Dalmaciji nije bilo učiteljske škole. Pristupilo se otvaranju osnovnih škola u kojima su učitelji bili župnici i parosi, ali ne po svim župama i parohijama.

Treće ključno pitanje je razriješenje kolonatskih i kmetских odnosa u višestoljetnom trajanju. Kroz proljeće i ljeto 1848. seljaci otkazuju daću i tlaku vlasnicima zemlje, osobito u dubrovačkom kraju i Boki kotorskoj, što će dovesti do sudskih parnica i pobuna seljaka u Župi ili Grblju u Boki kotorskoj i Konavlima. U Boki je spor s građanskim vlastima, osobito okružnim poglavarom Eduardom Grietzom u Kotoru, prerašao u ustanak, u kojemu su

intervenirale i vojne snage te je bilo mrtvih i ranjenih na obje strane. Ustanici su uspjeli potisnuti austrijsku vojsku i osnovati svoju narodnu vlast i sud. Pridošla austrijska vojska s kopna i mora napala je ustanike i prisilila na pomirenje. Seljacima su smanjene daće, okružni poglavar u Kotoru je smijenjen, a umjesto njega dolazi Gabriel Ivačić.

Otpor u Konavlima usmjeren je prema vlasnicima zemlje, vlasteli u Dubrovniku, koji su se s njima sporili i nagovorili su građanske vlasti da ih skupa s vojskom prisile na poslušnost. Crnogorci ih potiču na otpor austrijskim vlastima. Vlasti su se plašile mogućega upada Crnogoraca u Konavle kao što je bilo godine 1806., kada su palili, pljačkali i ubijali te su nekoliko stotina Konavljana poslali da čuvaju jugoistočnu granicu. Do upada nije došlo.

Nemira je bilo i u drugim krajevima Dalmacije, na otoku Olibu, Pagu, Mljetu i donjoj Neretvi. Građanske vlasti i vlasnici zemlje nisu bili skloni razriješenju zemljišnih odnosa. Pokrajinski upravitelj August Turszky upozorio je kolone i kmetove na poštivanje zatečenih odnosa i prava vlasništva. Nasilno ukidanje daće i tlake vodilo je osiromašenju zemljišnih vlasnika i pokrajinske blagajne. Vlada za Dalmaciju je obznanila da je car Ferdinand ukinuo kmetstvo 9. rujna 1848. Međutim ta odluka se ne odnosi na kolonatske odnose u Dalmaciji pa je seljaci-

Kat. br. 37 Veduta Zadra iz 1840.

ma jedino preostalo da se sami otkupljuju.

Aktivnost hrvatskih preporoditelja u Dalmaciji očituje se u više akcija unutar Dalmacije i prema vani. To se lijepo vidi kroz njihove članke u novinama, napose u "Zori dalmatinskoj" iz pera Ante Kuzmanića, Stipana Ivičevića, Božidara Petranovića, Antuna i Ivana Augusta Kaznačića, Andrije Stazića i drugih. Dalmatinski rodoljubi iz različitih mjesta pokrajine solidarizirali su se s predstavnicima slavenskih zemalja na Slavonskom kongresu u Pragu. Dalmatinski zastupnici Stipan Ivičević i Božidar Petranović založili su se u bečkom parlamentu za uvođenje hrvatskoga jezika kao predmeta u tri dalmatinske gimnazije; zadarsku, splitsku i dubrovačku (1849.) s dodatkom dvije godine filozofije, tako da

je ranija šestogodišnja gimnazija prerasla u osmogodišnju s polaganjem mature, po prvi put godine 1850. Zastupnici su tražili otvaranje Učiteljske škole i bogoslovije za glagoljaše, ali Ministarstvo nije ništa poduzelo. Isto se dogodilo i s molbom splitskoga biskupa Pinija, koji je tražio otvaranje sjemeništa i bogoslovije u Splitu. Otvoren je jedino privatni pravni studij u Zadru, za studente iz Dalmacije koji su se zbog nemira u sveučilišnim gradovima u Italiji vratili kućama. Smirivanjem prilika studij se ugasio.

Poslije odricanja cara Ferdinanda, na austrijsko prijestolje je došao njegov nećak Franjo Josip I, 2. prosinca 1848. Nekoliko dana poslije Car je imenovao Josipa Jelačića, bana Hrvatske i Slavonije za upravitelja Dalmacije, što je u Dalmaciji s

Kat. br. 23 J. Jelačić Bužimski

Kat. br. 27 Ban Josip Jelačić (1801-1859.)

obilježje.

Nakon lošeg iskustva s Talijanima 1848. i 1849. godine u Lombardiji, Veneciji, Dalmaciji i Istri, Austrija se okreće Hrvatima u Dalmaciji i Istri. Godine 1849. provodi se vojačenje u Dalmaciji za pješadiju i mornaricu, koje se ne odnosi na Dubrovčane i Bokelje.

Od iste godine s nepovjerenjem se gleda na sve one koji su se istakli u javnom životu 1848., te su mnogi došli na popis sumnjivih osoba, koje se prati slijedećih godina, napose za neopolutizma.

Smirivanjem političkih prilika dolazi do postupnog oživljavanja pomorske i karavanske trgovine s gravitacionim zaleđem, osobito poslije ukidanja kontumacije zbog pojave kolere. Ponovo se raspravlja o unapređenju poljodjelstva, stočarstva, zanatstva, brodarstva, prometa i gospodarstva uopće. Za potrebe

brodarstva otvaraju se pomorske škole u Dubrovniku, Splitu, Zadru i Kotoru, budući da tadašnje brodarstvo nije imalo školovanoga kadra.

Politički zaokret vodio je promjeni zakonodavstva te se pristupilo raspravama kako upravno i sudski preurediti Dalmaciju, što je konačno i dovršeno za neopolutizma pedesetih godina.

*

Nakon sloma Metternichova apsolutizma u svim zemljama Monarhije, napose hrvatskim zemljama, osobito u Dalmaciji, davanjem ustavnih sloboda godine 1848/49., otvoren je proces integracije, dezintegracije i demokratizacije javnoga života. U Dalmaciji su se iskristalizirale tri političke struje: aneksionistička, autonomistička i legitimistička. Do sjedinjenja Dalmacije s banskom Hrvatskom

Zahtjevanja naroda

u narodnoj po upravljajućem odboru sazvanoj skupštini trojedne kraljevine Dalmacije, Hrvatske i Slavonije u glavnom gradu Zagrebu u narodnom domu dana²⁵ 13. ožujka god. 1848. držanoj, jednodušno zaključena, i po jednom izaslatom veličanstvenom odboru ovih kraljevina kraljevskom prestolu za potvrđenje podnesena.

MI slavjanski narod trojedne kraljevine želeći kao i do sada ostati i nadalje pod krunom ugarskom, s kojom su predji naši slobodnom voljom sjedinili slobodnu krunu kraljevina Dalmacije, Hrvatske i Slavonije, želeći također vjerno ostati sadašnjoj vladajućoj dinastiji, postavljenoj na prestol naših kraljevina po sankciji pragmatičkoj, i zajedno želeći uzdržati celokupnost monarhije austrijske i države ugarske, kao što i silni podpor biti one velike stečevine, koju su stekli za čelu austrijsku carevinu kćerini i važni dani 12. 13. i 14. ožujka ove godine u Beču, zahtjevamo od pravednosti kralja našega sljedeća:

1. Budući da se u izvanrednom položaju nalazimo, i za povratjenje zakonitog stanja potrebno je, da imademo zakonitu vrhovnu glavu: zato izabراسmo jednodušno za bana trojedne kraljevine **Barona JOSIPA JELACIČA Buzinskoga**, muža strega naroda povjerenje imajućega, kojemu banu ima se predati i zapovjed nad vojskom granice i pravo raspisivanja sabora.

2. Da se naš državni sabor sazove najkasnije do 1. svibnja ove godine u glavni grad Zagreb.

3. Krpko i novo sjedinjenje u svakom smislu naše po zakonu i dogodovštini k nama pripadajuće kraljevine Dalmacije s kraljevino hrvatskom i slavonskom, kao također čele naše vojničke granice glede političkog upravljanja, kao i svih ostalih tečajem vremena izgubljenih s ugarskim varmedjama i s austrijskim državama sjedinjenih stranah domovine naše.

4. Našu narodnu nezavisnost.

5. Vlastiti nezavisni našem saboru odgovorni ministerium, kojega članovi imaju biti ljudi narodu povoljni i od noviega duha napredka i slobode.

6. Uvedenje narodnoga jezika u unutaroje i izvanjsko upravljanje kraljevina naših i zajedno sve više i manje učionice.

7. Utemeljenje sveučilišta u Zagrebu.

8. Političko i duševno razvijanje na slobodnom narodnom duhu osnovano.

9. Slobodu štampe, vjere, učenja i govora.

10. Svakoljetni državni sabor na izmėnu u Zagrebu, Osėku, Zadru ili Rėci.

11. Tako na prvom dojudćem kako i na svih budućih državnih saborih naših zastupanje (representaciju) naroda na temelju jednakosti bez razlike stališa.

12. Jednakost svih bez razlike stališa i vjere pred sudom, zajedno javnost, ustmenost, porotu (Jury) i odgovornost sudacah.

13. Jednakost nošenja teretah ili plaćanje štibre i daće sviuh bez razlike stališah, koja štibra opredėliti se ima na našem saboru.

14. Odrėšenje podanakah (kmetovah) od robote ili tlake i zatim od podanićtva.

15. Podignutje narodne banke.

16. Povratjenje naših narodnih kasah i glavniceh, koje su se dosada upravljale u Ugarskoj, i povratka imanjah i kasah fiskalskih. Ove kase i glavnice morati će upravljati naš odgovorni ministerium financiah.

17. Narodnu strazu (gardu), a državni vojvoda ili kapetan, izabran na našem saboru po staroj navadi, bit će njezin vrhovni zapovėdnik.

18. Svake vėrsti narodna vojska, kad neima izvanjskoga rata, neka ostane kod kuće, neka dobiva poglavare domaće, i neka joj se narodnim jezikom zapovėda; u vrijeme pako straženja i to osobito na kordunu kao što i vojevanja proti izvanjskomu nepriatelju ima dobivati hranu, plaću i ođėću. Stranjska vojska iz zemlje da izadje, a narodni granićari, koji se nalaze u Italiji, da se odmah kući povrate.

Kat. br. 25 Tiskani proglas "Zahtjevanje naroda" od 13. ožujka 1848.

Kat. br. 41 Pravilnik o djelovanju Nacionalne garde u gradu Zadru

nije moglo doći, jer je to priječio Ustav. Autonomističku Dalmaciju zagovarali su italo-dalmati i slavo-dalmati u okviru Austrije, ali je bilo i onih koji su zagovarali sjedinjenje Dalmacije s obnovljenom Mletačkom republikom. Legitimisti su bili za postojeće stanje, a pristajanje da se Dalmacija sjedini s banskom Hrvatskom i Mletačkom republikom proglasili su protudržavnim činom. Drugo važno pitanje dalmatinske 1848/49. je razriješenje zemljišnih odnosa, koje se nije moglo riješiti, jer u zakonu o ukidanju podložništva, nema riječi o kolonatu koje je dominantno u Dalmaciji. Treće važno pitanje, uvođenje hrvatskog jezika u urede, škole i sudove je djelomično riješeno. Hrvatski se uvodi kao predmet u tri dalmatinske gimnazije, zadarsku, splitsku, dubrovačku i u zadarsku bogosloviju, a o hrvat-

Kat. br. 42 Frane conte Borelli, knez Vranski (1810-1884.)

skom jeziku u osnovnim školama, upravi i sudstvu raspravljati će se kasnije.

Proces demokratizacije javnoga života očituje se kroz pojavu novina u Dubrovniku i Zadru, društava, čitaonica, narodnih straža, slobodu izbora općinskih vijeća i zastupnika u bečki parlament. Hrvatska politička i nacionalna svijest, u građanstvu Dalmacije tek u skromnom nastajanju, porasla je u narodno-preporodnom gibanju.

Stijepo Obad

K a t a l o g

Dalmacija i Austrijsko carstvo

Dalmacija i ban Jelačić

Zadar

Šibenik

Trogir

Split

Dubrovnik

Razni prilozi

DALMACIJA I AUSTRIJSKO CARSTVO

Kataloški broj 1**Tiskana litografija veduta gradova Dalmacije**

S lijeva na desno: Trg pred hramom, Peristil - Split; crkva Sv. Vlaha u Dubrovniku; Šibenik; Trogir; slapovi na Cetini; katedrala u Šibeniku; veduta Splita; Omiš; Kotor; Dubrovnik; Cavtat; pogled na Zadar; Herceg Novi; Makarska; veduta Budve; Hvar; rimski akvadukt kod Solina; trg pred Kneževim dvorom u Dubrovniku; Vis; Kopna vrata u Zadru; stolna crkva u Zadru; Narodni trg u Zadru; slapovi na rijeci Krki; katedrala Sv. Tripuna u Kotoru; kapela na Velebitu.

Tiskana litografija iz 1846., papir, litograf X. Sandmann, tiskara J. Rauh, veličina: 53 x 67,5 cm.

Vlasnik: Državni arhiv u Zadru

Signatura: Grafička zbirka

Kat. br. 2**Grb Kraljevine Dalmacije**

Kolorirani crtež grba Kraljevine Dalmacije. U modrom štitu, tri leopardove okrunjene, zlatne glave 2:1. Štit je uokviren baroknom kartušom, sve nadvisuje zlatno-biserna kruna. Štit i kartušu okružuje vijenac u bojama iz štita.

Otisnuto na listu br. X, iz knjige Huga Gerarda Ströhla, *Oesterreichisch-Ungarische WAP-PENROLLE*, Beč, 1895.

Vlasnik: DAZd

Sig. Biblioteka Arhiva, Miscellanea, sig. IV. D. 15

Kat. br. 3**Karta Kraljevine Dalmacije**

Pregledni list iz *Special-karte des Koenigreiches Dalmatien*. List br. 15 1/2 prikazuje upravnu podjelu pokrajine na okruge.

Izdavač: K.K. Militaerisch-Geographischen Institute in Wien; Beč 1861-1870., papir na platnu, vel. 28,5 x 40,5 cm.

Vlasnik: DAZd

Sig. Fond geografskih i topografskih karata Dalmacije i drugih oblasti, inv. br. 58

Kat. br. 4**Portret cara Ferdinanda I (V) (1793-1875.)**

Muškarac srednjih godina, prikazan do pojasa, u bijelom vojničkom kaputu. Oko vrata orden Zlatnog runa s lentom preko desnog ramena. Na lijevoj strani grudiju niz odlikovanja. Austrijski car i kralj Dalmacije od 1835. do 1848. g.

Tiskana litografija, prema crtežu kredom Fr. Leybolda, vel. 41 x 32 cm.

Vlasnik: Arheološki muzej Split

Sig. Grafička zbirka portreta, br. 47

Kat. br. 5**Proglas (pečatnica) Ferdinanda I o slobodi tiska i konstituiranju Nacionalne garde (straže) od 15. ožujka 1848. g.**

Austrijski car i kralj Ferdinand I donosi odredbu o slobodi tiska, formiranju Nacionalne garde u gradovima i najavu o skorom donošenju Ustava.

Tiskani dvojezični proglas, talijansko-hrvatski jezik, list 1, vel. 45 x 33,5 cm, izdano u Beču 15. ožujka 1848., pretisak kod tiskare braće Battara, Zadar.

Vlasnik: DAZd

Sig. Štampe, 1848., svežanj 22, br. 254 a1

Kat. br. 6**Proglas C.K. Vlade za Dalmaciju i guvernera Augusta Turszkog od 24. ožujka 1848. g.**

Oglašenje br. 6802/1279 C.K. Vlade za Dalmaciju o uvođenju Ustava donesenog na dan 15. ožujka 1848. u Beču. U potpisu vojni i civilni guverner Dalmacije, vitez Turszky.

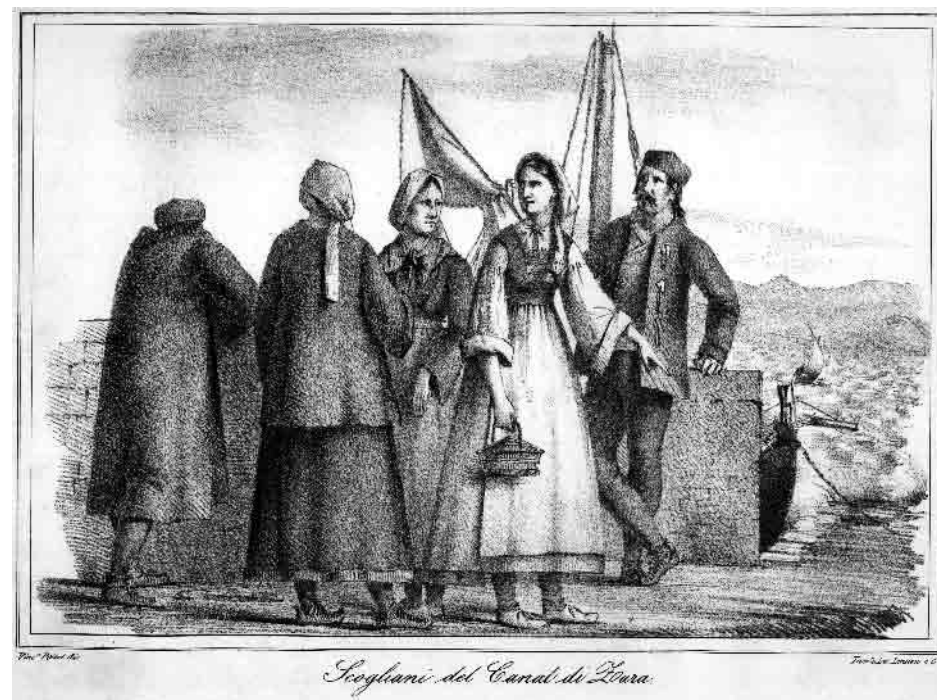
Tiskani oglas, list 1, jezik talijansko-hrvatski, vel. 45,5 x 36 cm, tiskano u Zadru, tiskara braće Battara.

Vlasnik: DAZd

Sig. Štampe, 1848., br. 254 b1

Kat. br. 7**Johann August von Turszky (1778-1856.), civilni i vojni guverner Dalmacije**

Stariji muškarac u austrijskoj generalskoj uniformi, prikazan do kolje-

Kat. br. 45 Otočani zadarskog otočja

na, u desnoj ruci oslanjajući se na konzolu drži pero, a lijevom rukom pridržava opasanu sablju. Na lijevoj strani grudiju dva odlikovanja. U pozadini grad Zadar opasan zidinama. Guverner Dalmacije od 1842. do 1848. g.

Ispod portreta tekst: *Trieste. Lit. Linassi e C^o, Ritter von Turszky Civil und Militer Gouverneur in Dalmatien.*

Litografija kredom, papir, list 1, prema crtežu F. Hruschke, 1847. g., vel. 60,5 x 44 cm, tiskano u Trstu, tiskara Linassi.

Vlasnik: DAZd

Sig. Grafička zbirka, br. Ša 16

Kat. br. 8**Proglas Vlade za Dalmaciju o izboru poslanika za sabor u Beču**

Tiskani proglas od 27. ožujka 1848. kojim se donosi odredba o izboru zastupnika za carevinski Sabor u Beču. U potpisu proglašenja civilni i vojni guverner za Dalmaciju Ivan August barun Turszky i Vlaho barun Getaldić, vladin savjetnik.

Tisak na papiru, list 1, jezik talijansko-hrvatski, vel. 48,5 x 38,5 cm, tiskano u Zadru 11. travnja 1848., tiskara braće Battara.

Vlasnik: DAZd

Sig. Štampe, 1848., br. 254 f1

Kat. br. 9**Proglas C.K. Vlade za Dalmaciju****kojim se proglašava Ustav Carevine Austrije od 25. travnja 1848.**

Tiskani proglas Vlade za Dalmaciju od 1. svibnja 1848. kojim se proglašava Ustav izglasani u Beču 25. travnja 1848. g. Ustav sadrži 52 točke u sedam kategorija.

Tiskano na papiru, listova 4, jezik talijansko-hrvatski, vel. 46,5 x 31,8 cm, tiskano u vladinoj tiskari, Zadar.

Vlasnik: DAZd

Sig. Štampe, 1848., svež. 73, br. 64

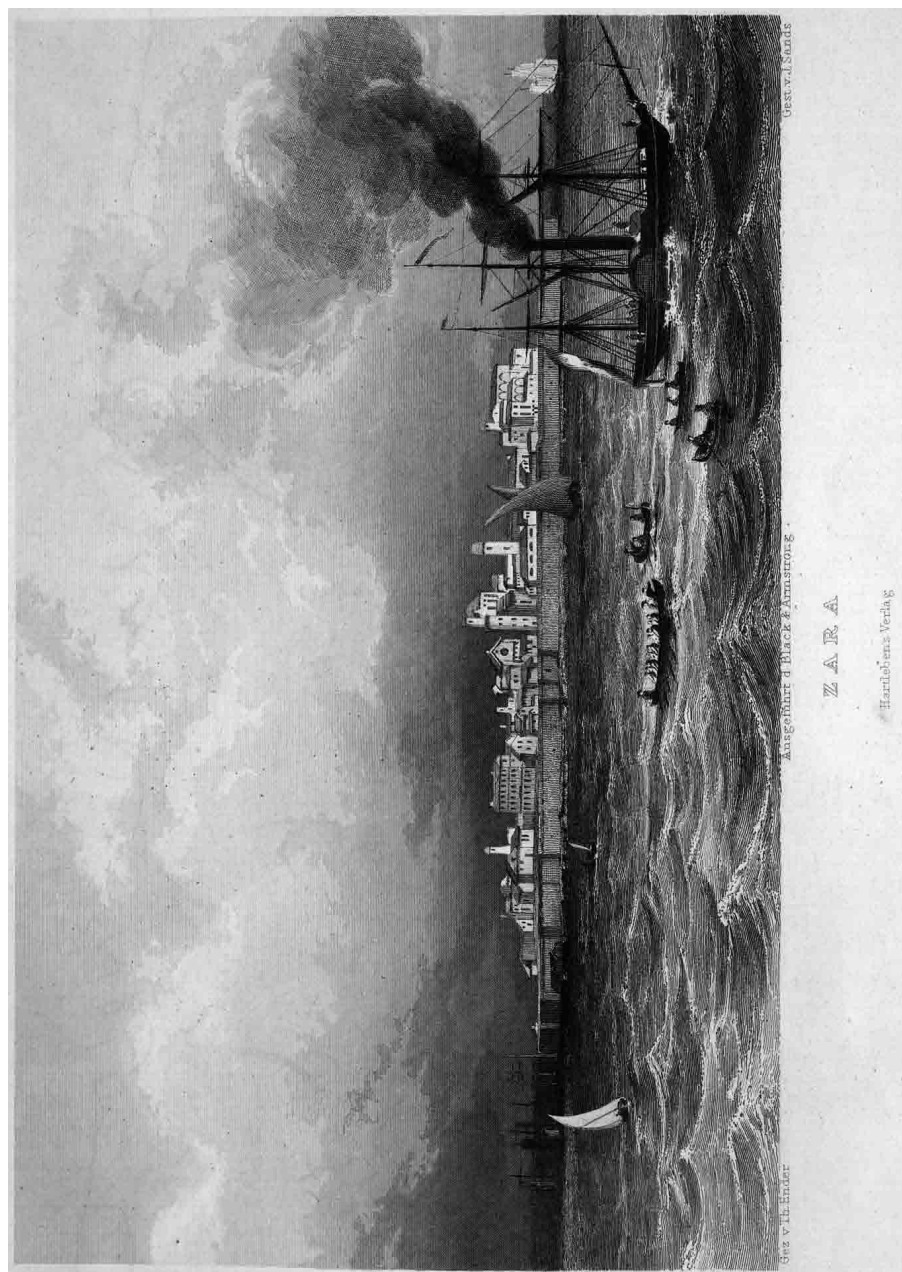
Kat. br. 10**Proglas C.K. Vlade za Dalmaciju o izbornom zakonu za formiranje prve ustavotvorne Skupštine od 30. svibnja 1848.**

Tiskani proglas Vlade za Dalmaciju o izbornom zakonu Carevine Austrije. Pravilnik o izbornom zakonu sadrži 63 točke i u prilogu donosi broj zastupnika koji se biraju po pokrajinama prema broju žitelja. Dalmacija te godine ima 405,854 tisuća žitelja pa joj pripada 11 zastupničkih mjesta i 3 zastupnika za Senat.

Tiskani proglas, papir, jezik talijansko-hrvatski, listova 7, vel. 47 x 31 cm, tiskano u Zadru, 5. lipnja 1848., vladina tiskara.

Vlasnik: DAZd

Sig. Štampe, 1848., svež. 22, br. 1789

Kat. br. 38 Veduta Zadra, polovica 19. st.

Kat. br. 11
Proglas cara Ferdinanda I
Dalmatincima od 6. lipnja 1848.

Tiskani proglas austrijskog cara Ferdinanda I kojim obznanjuje vjernim Dalmatincima da je donesen Ustav i da će uskoro biti ustanovljen državni sabor u Beču. Tiskani proglas, papir, jezik talijansko-hrvatski, list 1, vel. 60,5 x 47 cm, tiskano u Zadru, tiskara braće Battara.

Vlasnik: Znanstvena knjižnica Zadar

Sig. Oglasi, god. 1848.

Kat. br. 12
Oznanjenje br. 2358 Vlade za
Dalmaciju od 15. listopada 1848.

Tiskani proglas C.K. Vlade za

Dalmaciju kojim car Ferdinand I ukida kmetsku podložnost, donesen 9. rujna 1848. u Beču. Zakon sadrži 11 točaka.

Tiskani proglas na papiru, jezik talijansko-hrvatski, vel. 63 x 46,5 cm, tiskano u Zadru 15. listopada 1848., vladina tiskara.

Vlasnik: DAZd

Sig. Štampe, 1848., br. 1797 1/2

Kat. br. 13
Proglas cara Ferdinanda I, od 15.
listopada 1848., u Olmützu

Carev proglas o odlasku iz Beča zbog nemira, te upute podanicima s molbom da ostanu mirni, te da se on uzda u njih i njihovu odanost njemu.

Tiskano na papiru, list 1, jezik tali-

jansko-hrvatski, vel. 38,5 x 25 cm. Tiskano u Zadru 24. listopada 1848., tiskara braće Battara.

Vlasnik: DAZd

Sig. Miscellanea, svež. 151, pozicija 24

Kat. br. 14
Proglas cara Ferdinanda I iz
Olmütza o revolucionarnim zbi-
vanjima u Beču u mjesecu
listopadu 1848.

Tiskani proglas austrijskog cara pučanstvu o zbivanjima u glavnom gradu i o imenovanju generala Windischgrätza glavnim zapovjednikom vojnih snaga.

Tiskani proglas na papiru, list 1, jezik talijansko-hrvatski, vel. 61,6 x 47 cm, tiskano u Zadru 28. listopada 1848., vladina tiskara.

Vlasnik: DAZd

Sig. Štampe, 1848., svež 22, br. 1798

Kat. br. 15
Proglas guvernera Turszkog
Dalmatincima o abdikaciji cara
Ferdinanda I

Tiskani proglas civilnog i vojnog guvernera Dalmacije A. baruna Turszkog kojim obznanjuje puku da je car Ferdinand I odlučio abdicirati.

Tiskani proglas, papir, list 1, jezik talijansko-hrvatski, vel. 51 x 39,5 cm, tiskano u Zadru 6. prosinca 1848., tiskara braće Battara.

Vlasnik: DAZd

Sig. Štampe, 1848., svež. 22, br. 1801

Kat. br. 16
Oznanjenje C.K. Vlade za
Dalmaciju o odluci cara Ferdi-
nanda I da ga na prijestolju nasli-
jedi nećak, nadvojvoda Franjo
Josip

Tiskani proglas Vlade za Dalmaciju i guvernerovog zamjenika grofa Strasolda o odluci cara Ferdinanda I od 2. prosinca, iz Olmütza, da ga zamjeni nadvojvoda Franjo Josip, koji je odlučio uzeti naslov car Franjo Josip I. Odluku potpisuju car Ferdinand I, nadvojvoda Franjo Karlo i ministar knez F. Schwarzenberg.

Tiskani plakat, papir, list 1, jezik talijansko-hrvatski, vel. 61 x 39 cm,

tiskano u Zadru 8. prosinca 1948., vladina tiskara.

Vlasnik: ZKZd

Sig. Oglasi, god. 1848.

Kat. br. 17
Portret cara Franje Josipa I
(1830-1916.) iz 1848.

Poprsje mladog muškarca u vojnoj uniformi, prikazan do pojasa, s prekrštenim rukama na prsima između kojih drži paradnu sablju.

Tiskana litografija prema crtežu R. Brendamoura, tiskano u Beču 1898. g., list 1, jezik njemački, izdavač Schall und Brund.

Vlasnik: AM Split

Sig. Grafička zbirka portreta

Kat. br. 18
Oznanjenje Vlade za Dalmaciju o
stupanju na prijestolje cara
Franje Josipa I od 9. prosinca
1848.

Proglas građanima Dalmacije guvernerovog zamjenika grofa Strasolda, da je car i kralj Franjo Josip I, stupio na prijestolje 2. prosinca. Proglas je donesen u Olmützu. Tiskano oznanjenje od 9. prosinca, list 1, jezik talijansko-hrvatski, vel. 51,5 x 39,5 cm, tiskano u Zadru, vladina tiskara.

Vlasnik: ZKZd

Sig. Oglasi, god. 1848.

Kat. br. 19
Krunidbeni portret cara Franje
Josipa I

Litografija kredom prikazuje portret mladog čovjeka u naravnoj veličini, ogrnutog hermelinom, na grudima i oko vrata orden reda Zlatnog runa. Desno od cara knjiga, žezlo i carska kruna cara Rudolfa II. U pozadini historicistički hram i trg s konjanikom.

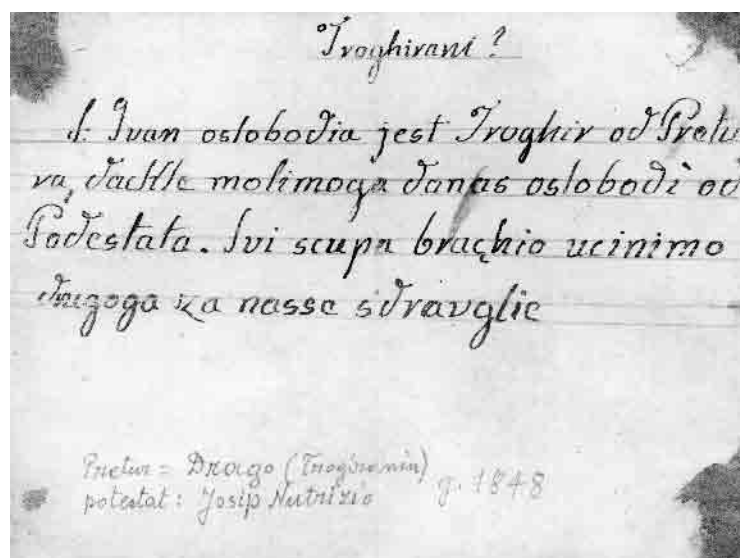
Litografija tiskana na kartonu, vel. 64 x 47 cm, autor nepoznat, vjerojatno iz 1849. g.

Vlasnik: DAZd

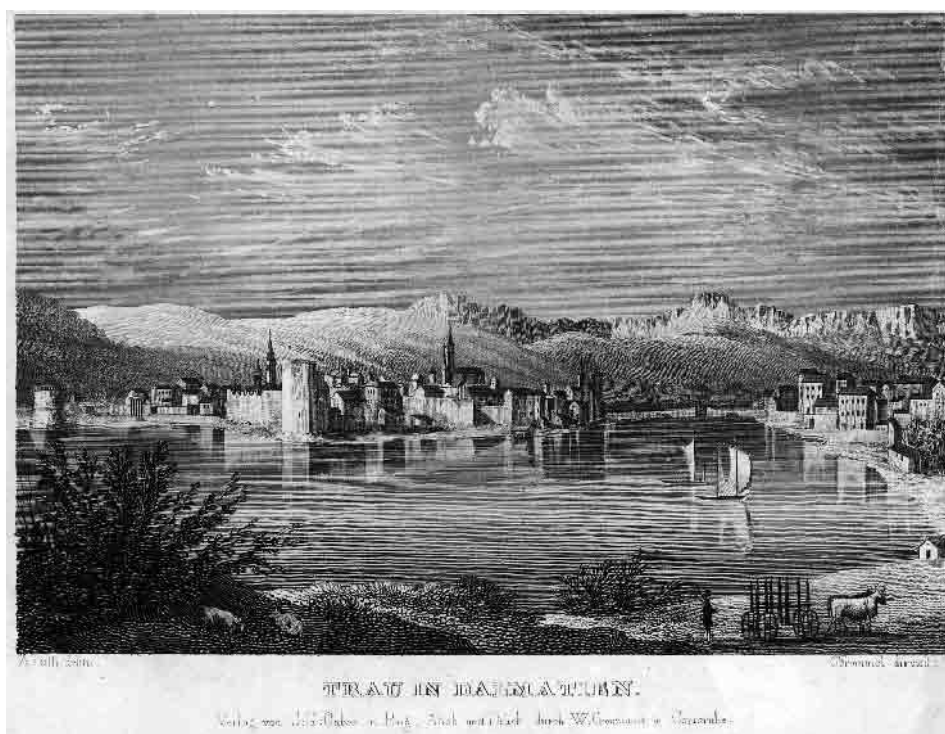
Sig. Grafička zbirka, br. Ša 4

Kat. br. 20
Odluka cara Franje Josipa I o
donoenju državnog Ustava od
4. ožujka 1849.

Tiskani državni Ustav Carevine Austrije donesen 4. ožujka 1849. u Olmützu. Ustav sadrži 16 zakon-

Kat. br. 62 Letak protiv načelnika općine Trogir Josipa Nutrizia, iz 1848. g.

Kat. br. 65 Trogir polovicom 19 st.

čenom crvenom suknenom kabanicom. Na glavi kićena crvena kapa s rojtama, oko pasa široki pojas s dvije kubure i kratkim mačem, na nogama kožni opanci. U pozadini riječni pejzaž. Iznad crteža tekst: *Skizzen von Wien im October 1848.*, a ispod *Ein Seressaner*.

Tiskani kolorirani crtež autora Goebela, papir, litograf J. Rauh, vel. 33,7 x 25 cm, tiskano u Beču, restaurirano.

Vlasnik: HDA

Sig. Grafička zbirka - vojnici, inv. br. 1284

Kat. br. 25

Tiskani proglas "Zahtjevanje naroda" od 13. ožujka 1848.

Proglas kojeg su sastavili predstavnici naroda Kraljevine Dalmacije, Hrvatske i Slavonije u Zagrebu 13. ožujka. Predstavnici naroda zahtjevaju u 30 točaka političku, vojnu, gospodarsku i kulturnu autonomiju unutar Austrijskog carstva.

Tiskani letak, papir, jezik hrvatski, list 1, vel. 44 x 29,6 cm. Tiskano u Zagrebu, tiskara dr. Ljudevita Gaja.

Vlasnik: DAZd

Sig. PSN, svež. 328, kat. I/1 11, br. 680

Kat. br. 26

Proglas bana Jelačića o njegovom imenovanju za civilnog i vojnog guvernera Dalmacije

Tiskani proglas od 10. prosinca 1848. kojim Josip Jelačić obznanjuje da ga je car Franjo Josip I imenovao civilnim i vojnim guvernerom Dalmacije. U potpisu: *Jelačić, F.M.L. ban i gubernator*.

Tisak na papiru, jezik talijansko-hrvatski, list 1, vel. 57 x 45 cm, tiskano u Beču, tiskara nepoznata.

Vlasnik: DAZd

Sig. PSN, svež. 338, kat. I/1 2, br. 264

Kat. br. 27

Ban Josip Jelačić (1801-1859.)

Kolorirani crtež otisnut na papiru, muškarac srednjih godina prikazan do struka, u modroj ugarskoj ratnoj uniformi, ogrnut bijelom kabanicom, oko vrata orden Marije Terezije, a na grudima s lijeve strane Križ za zasluge Franje Josipa I. Ispod crteža tekst: *F.M.L. Josef Freiherr von Jelačić Statthalter von Dalmatien*. Portret je vjerojatno nastao prema predlošku slike austrijskog slikara Josefa Kriehubera oko 1849. godine.

Kolorirani otisak na kartonu, vel. 59 x 43 cm.

Vlasnik: DAZd

Sig. Zbirka fotografija, S br. 8

Kat. br. 28

Zahvala bana Jelačića upućena dalmatinskom puku i knezu Strasoldu, iz Pešte

Tiskane zahvalnice guvernera i bana Josipa Jelačića upućene Dalmatincima i njegovom zamjeniku u Dalmaciji knezu Strasoldu, na upućenim čestitkama prigodom imenovanja za namjesnika Kraljevine Dalmacije. Pisma su upućena 8. i 14. veljače 1849. iz Pešte. Tisak na papiru, jezik talijansko-hrvatski, list 1, vel. 44,5 x 30 cm.

Vlasnik: DAZd

Sig. PSN, svež. 338, kat. I/1 2, br. 264

Kat. br. 29

Prigodna pjesma Antuna Kaznačića posvećena banu Jelačiću

Tiskana pjesma *A SUA ECCELLENZA GIUSEPPE BARONE*

JELACICH - CANZONE u slavu civilnog i vojnog guvernera Dalmacije i bana Hrvatske i Slavonije. Tiskana prigodnica, jezik talijanski, listova 5, vel. 22,5 x 14,5 cm, tiskano u Beču, 1849., tiskara Padri Mechitaristi.

Vlasnik: ZKZd

Sig. Misc. C 7505

Kat. br. 30

Antun dr. Kaznačić (1784-1874.), odvjetnik, ilirac i pjesnik

Poprsje starijeg muškarca u crnom kaputu i bijeloj košulji s podvezanom crnom mašnom. Na lijevom reveru kaputa orden na vrpici. Tiskano u časopisu "Slovinac" br. 14 od 16. studenog 1878.

Tiskano na novinskom papiru, vel. 14 x 11,3 cm. Dubrovnik, 1878., tiskara D. Pretnera.

Vlasnik: DAZd

Sig. Novine, br. 170/1

Kat. br. 31

Pismo odličnih Obrovčana od 21. travnja upućeno banu Jelačiću

Ugledni građani Obrovca i Krajišnici čestitaju generalu Jelačiću imenovanje za bana, jer kako navode, on je tu čast zaslužio kao jedan od najodličnijih ljudi u našim krajevima. Potpisani se raduju skrom viđenju sa banom prilikom njegovog dolaska u Dalmaciju. Raduju se i ujedinjenju sa svojom braćom na slavu, sreću i diku Trojedne Kraljevine. U potpisu redom: Stojan Simich, Petar Radulović, Antun Filippi, J. Kiril Žeželj, administrator, J. Milanović, tajnik općine, Nicola Tremoli, poglavar i Frane Simonelli. Pismo je zaprimljeno u banskom stožeru 29. travnja 1848.

Pismo pisano rukom, jezik hrvatski, listova 2, vel. 27,2 x 21,3 cm.

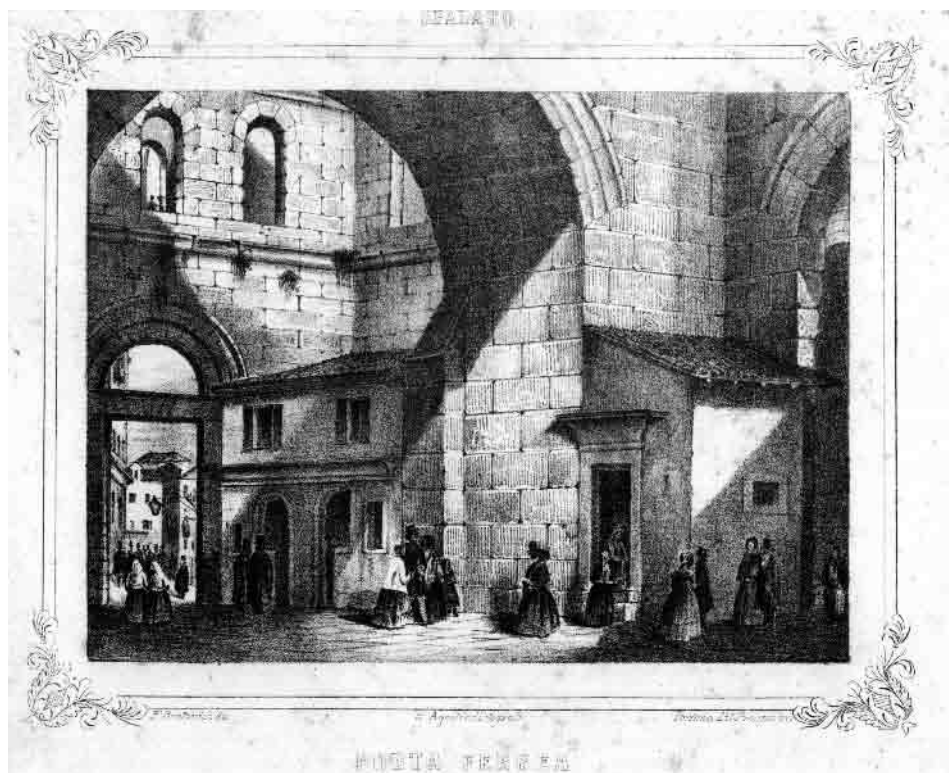
Vlasnik: HDA

Sig. Banska pisma, kut. 1, br. 61/1848

Kat. br. 32

Pismo vrličkog župnika fra Ante Mazzalina banu Jelačiću od 26. travnja 1848.

Vrlički župnik fra Mazzalin u pismu banu Jelačiću izražava čuđenje što su neki naši Dalmatinci u Beču protestirali protiv ujedinje-

Kat. br. 67 Split - Željezna vrata, izlaz iz Dioklecijanove palače

nja s Hrvatskom i Slavonijom. Stoga moli bana da se zauzme kod cara kako bi došlo do ujedinjenja Trojedne Kraljevine. U potpisu fra Ante Mazzalin, *parok*; desno od potpisa pečat župnog ureda Vrlike. Pismo pisano rukom, papir, jezik hrvatski, listova 2, vel. 29,6 x 20 cm.

Vlasnik: HDA

Sig. Banska pisma, kut. 1, omot 3, br. 119/1

Kat. br. 33

Pismo župnika splitske Zagore upućeno banu Jelačiću 30. travnja 1848.

U pismu Jelačiću župnici Muća Donjeg i Gornjeg, Prugova, Konjskog i Klisa traže od bana da se kod cara zauzme za sjedinjenje, te se ograđuju od mišljenja nekih "inotalijanaca i polu-Dalmatinaca" koji se protive ideji o sjedinjenju. U potpisu don Mate Glavina, don Ante Matković, don Ivan Bulić, don Marko Tadić i don Paval Britvić Batina (lijevo od potpisa pečati župnih ureda).

Pismo na papiru, pisano rukom, tinta, jezik hrvatski, listova 2, vel. 29,6 x 20,8 cm.

Vlasnik: HDA

Sig. Banska pisma, kut. 1, svež.

CLI, omot 3, br. 119

Kat. br. 34

Pismo Božidara Petranovića banu Jelačiću od 19. veljače 1849.

Rodoljubno pismo poslanika općine Knin dr. Božidara Petranovića u kojem piše banu kako Talijani u Dalmaciji žele ugušiti probuđeni slavenski duh i težnje za ujedinjenjem. U pismu dalje navodi da je potrebno zaposliti javne službenike, koji govore i pišu hrvatski, te moli bana da pomogne rad Matice Dalmatinske. U potpisu dr. Božidar Petranović, poslanik saborski.

Pismo pisano rukom, tinta, jezik hrvatski, lista 2, vel. 27,8 x 21,4 cm.

Vlasnik: HDA

Sig. Banska pisma, kut. 2, br. 80/81

Kat. br. 35

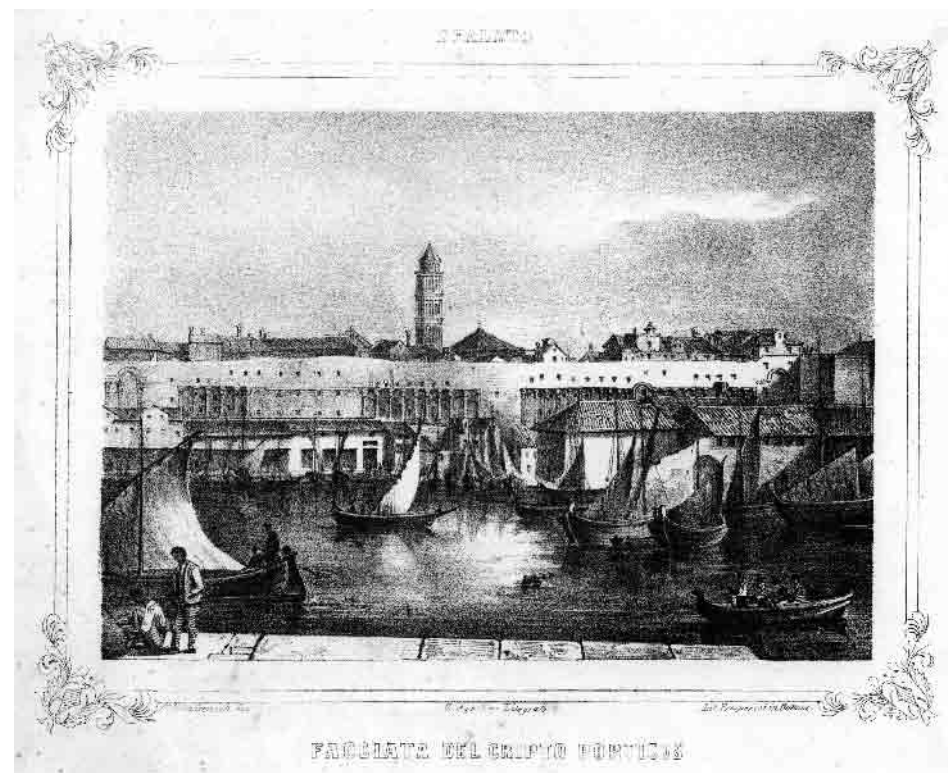
Božidar Petranović (1809-1874.), odvjetnik, sudac i zastupnik u Dalmatinskom Saboru

Poprsje starijeg muškarca u crnom kaputu i bijeloj košulji. Oko ovratnika na vrpici podvezan orden.

Tiskana reprodukcija crteža nepoznatog autora, iz novina "Slovinac", Dubrovnik, 1875.

Vlasnik: HDA

Sig. Grafička zbirka, inv. br. 2559

Kat. br. 68 Splitska luka iz 1847.

Kat. br. 36

Općina Split Josipu Jelačiću od 19. veljače 1849.

Pismo vijećnika općine Split sa zahtjevom za reorganizacijom upravnog ustrojstva Dalmacije na način da ban svoga zamjenika postavi u Split, te da tako Split postane glavni grad pokrajine, usprkos "egoističnim težnjama Zadrana". U potpisu načelnik Općine Dudan i vijećnici: G. Bačić, G. Ambrosini, G. degli Alberti, V. Nikolić, G. Nanni, G. de Benčić. Pismo pisano rukom, papir, tinta, jezik talijanski, listova 8, vel. 35,7 x 22 cm.

Vlasnik: HDA

Sig. Banska pisma, kut. 4. sv. CLIV, omot 4, br. 157

Z A D A R

Kat. br. 37

Veduta Zadra iz 1840.

Kolorirana tiskana litografija grada Zadra, pogled sa sjeverne strane, bedemi, stara gradska luka. U pozadini morski kanal i otok Ugljan. U prednjem planu vegetacija i seljaci u obavljanju svojih svakodnevnih poslova. Ispod crteža tekst ZARA (*Dalmatien*). Litografija iz knjige F.

Pettera, *Kraljevina Dalmacija*, Beč, 1841. Kromolitografija je nastala prema crtežu J. Alta, litograf R. Lang.

Tisak na papiru, prilog 1, vel. 28,4 x 21,5 cm.

Vlasnik: AM Split

Sig. Biblioteka AM Split, inv. br. 43 f 3

Kat. br. 38

Veduta Zadra, polovica 19. st.

Tiskana litografija kredom grada Zadra, prikazanog s mora, u prvom planu parabrod na uzburkanom moru, gradske zidine, unutar njih zvonici i kuće. Ispod crteža natpis *Zara*. Litografija prema crtežu Th. Endera. Tiskano u tiskari Black & Armstrong, litograf J. Sands. Tisak na papiru, list 1, vel. 16 x 25 cm.

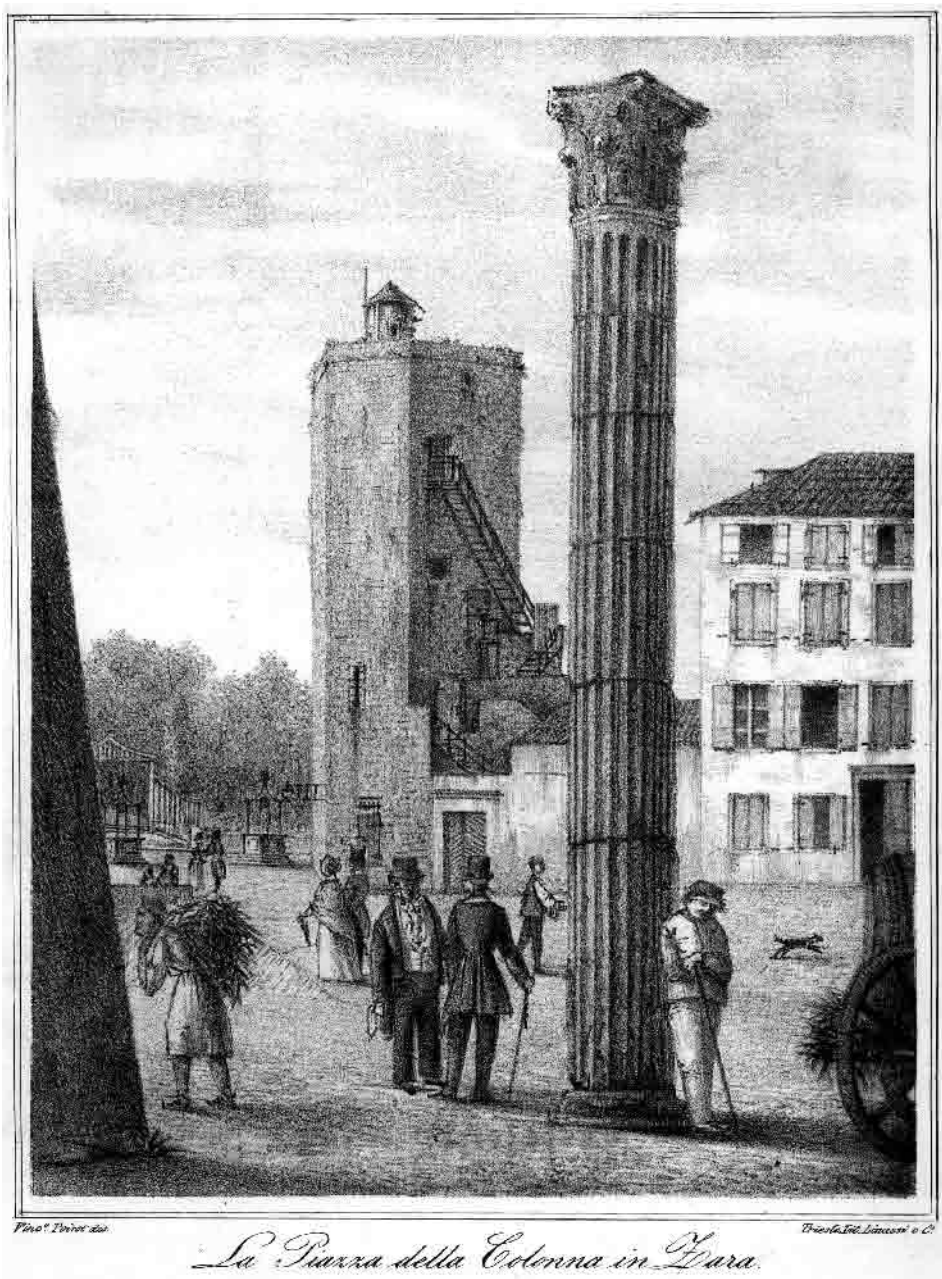
Vlasnik: AM Split

Sig. Grafička zbirka - gradovi

Kat. br. 39

Proglas o članovima prve jedinice Nacionalne garde (Narodne straže) grada Zadra od 16. lipnja 1848.

Tiskani proglas građanima Zadra o ustrojstvu prve jedinice Nacionalne garde, koja broji 140 članova. Nacionalna garda ustanovljena je

Kat. br. 44 Trg ispred kolone u Zadru, iz 1840.

Odredbom br. 8692 - 863 guvernera Dalmacije baruna Turszkog od 19. travnja 1848. Ispod popisa gardista, komandant garde F. de Borelli, a desno gradski službenik Giorgio conte Dede Mitrovych.

Tiskani proglas na papiru, jezik talijanski, list 1, vel. 53 x 40 cm, tiskano u Zadru, tiskara Demarchi-Rougier.

Vlasnik: DAZd

Sig. PSN, svež. 329, kat. II/8 11, br. 1666

Kat. br. 40

Letak s pozivom na sastanak Nacionalne garde u Zadru od 16. lipnja 1848.

Tiskani letak kojim se pozivaju

gardisti na sastanak, koji će se održati 18. lipnja u gradskoj loži. Ispod teksta u potpisu komandant garde grada Zadra F. de Borelli, desno gradski službenik G. conte Dede Mitrovych.

Tiskani letak, papir, jezik talijanski, list 1, vel. 22 x 16,8 cm, tiskano u Zadru.

Vlasnik: DAZd

Sig. Štampe, 1848., br. 254 š 1

Kat. br. 41

Pravilnik o djelovanju Nacionalne garde u gradu Zadru

Tiskana knjižica o odredbama i pravilima djelovanja Nacionalne garde izdana dekretom br. 7457-717 od 6. travnja 1848.

Kat. br. 59 Panorama Šibenika polovicom 19. st.

Tiskani pravilnik, papir, jezik talijanski, listova 13, vel. 19,5 x 13,5 cm, tiskano u Zadru, tiskara braće Battara.

Vlasnik: DAZd

Sig. Biblioteka, br. M 2466

Kat. br. 42

Frane conte Borelli, knez Vranski (1810-1884.)

Litografija zapovjednika Nacionalne garde u Zadru, prikazuje poprsje muškarca srednjih godina, u crnom kaputu s podvezanom crnom mašnom oko vrata. Ispod crteža tekst: *Frane od Borellah Vranski knez, vičnik Cesarovine god. 1860.* Lijevo od teksta: *za dokaz harnosti, Dalmatinci nastanjeni u Beču.*

Tiskana litografija kredom, papir, list 1, vel. 61,5 x 44 cm, tiskano u Beču, 1860.

Vlasnik: DAZd

Sig. Grafička zbirka, br. Ša 18

Kat. br. 43

Proglas Dalmatincima sa pozivom da izaberu svoje predstavnike za Slavensku skupštinu u Pragu

Tiskani poziv Dalmatincima da izaberu svoje predstavnike za Slavensku skupštinu naroda, koja se treba održati 31. svibnja 1848. Slijedi popis odličnika koji su izabrani po gradovima i kotarima za navedenu Skupštinu.

Tiskani poziv, papir, jezik hrvatski, list 1, vel. 38,5 x 25 cm, tiskano u Zadru 21. svibnja 1848., tiskara braće Battara.

Vlasnik: DAZd

Sig. Štampe, svež. 73, br. 73

Kat. br. 44

Trg ispred kolone u Zadru, iz 1840.

Tiskana litografija, u prvom planu rimski stup, u pozadini trg s Kapetanovom kulom i pet bunara. Na trgu prizori iz svakodnevnog života građana. Ispod crteža tekst: *La piazza della colonna in Zara.* Desno: *V. Poiret*, lijevo: *Trieste lit. Linassi e C^o.* List iz *Album Pittoresco Della Dalmazia Vincenza Poireta*, prvi dio.

Tiskana litografija, papir, list 1, vel. 31 x 24 cm, tiskano u Trstu, tiskara Linassi e C^o, pretisak u Zadru, tiskara braće Battara, 1840.

Vlasnik: ZKZd

Sig. br. 15192 C

Kat. br. 45

Otočani zadarskog otočja

Narodna nošnja otočana zadarskog arhipelaga (muška i ženska). U pozadini zadarski kanal s otokom Ugljanom i tvrđavom Sv. Mihovila. Ispod crteža tekst: *Scogliani del canal di Zara.* Desno *V. Poiret*. Lijevo *Trieste lit. Linassi e C^o.* List iz albuma(vidi kat. br. 35)

Tiskana litografija kredom, papir,

list 1, vel. 32,5 x 24 cm, tiskano u Zadru, tiskara braće Battara, 1840.

Vlasnik: ZKZd
Sig. 15192 C

Kat. br. 46

Pogled na Zadar s morske strane
Litografija grada Zadra sa sjeverne strane, grad obzidan bedemom, lijevo gradska luka s jedrenjacima. U prvom planu desno trabakul na mirnom moru. Ispod slike tekst *La citta di Zara*. Iz knjige V. Poireta: Album ... (vidi kat. br. 35)

Tiskana litografija kredom, papir, list 1, vel. 23,4 x 32,5 cm, tiskano u Trstu, tiskara Linassi e C^o, pretisak tiskara braće Battara, Zadar, 1840.

Vlasnik: ZKZd
Sig. C 15192

Kat. br. 47

Pismo Velikog vijeća grada Zagreba upućeno Poglavarstvu Zadra od 21. ožujka 1848. g.

Pismo, pisano rukom, upućeno građanima Zadra od Velikog vijeća slobodnoga grada Zagreba s pozivom za konačnim ujedinjenjem svih krajeva Hrvatske u jedinstvenu Trojednu Kraljevinu s jednim jezikom i zajedničkim kraljem, Ferdinandom I. Vijećnici Velikog vijeća obavještavaju građane Zadra da će moliti dobrotivog cara da do tog ujedinjenja dođe što prije. U potpisu, desno, sudac i starješine slobodnog i kraljevskog grada Zagreba, u ime njih potpisan je Henrik Ostoić, podbilježnik; pisano u Zagrebu 21. ožujka 1848. g.

Pismo na papiru, pisano rukom, tinta, jezik hrvatski, listova 2, vel. 39,5 x 25 cm.

Vlasnik: DAZd

Sig. PSN, svež. 328, kat. I/1 11, br. 878, 879

Kat. br. 48

Tiskano pismo Skupštine županije Varaždinske upućeno Dalmatincima od 2. svibnja 1848.

Pretisak pisma Županije Varaždinske pisano Dalmatincima i građanima Zadra s pozivom za ujedinjenje Dalmacije sa svojom maticom Hrvatskom i Slavonijom. Skupština Županije zahtjeva da se u jedinstvenoj državi uvede hrvatski jezik, sloboda govora i štampe,

formira Nacionalna garda, traži se ravnopravnost vjere, sloboda trgovine itd. te da se za bana Trojedne Krajevine imenuje barun Josip Jelačić. Pisano u Varaždinu 2. i 3. svibnja 1848. U potpisu Skupština županije Varaždinske.

Pretisak pisma, jezik hrvatski, lista 2, vel. 40 x 25 cm, tiskano u Zagrebu, tiskara dr. Ljudevita Gaja.

Vlasnik: DAZd

Sig. PSN, svež. 335, kat. X/2 1, br. 1399

Kat. br. 49

Tiskani proglas podrške uglednih građana Zadra svećeniku Valentinu Liccaru glede njegovog protjerivanja iz grada

Ugledni građani Zadra upućuju protestnu notu guverneru i Vladi pokrajine zbog kršenja odredbi zakona o slobodi tiska. Navedena odredba nije se dosljedno provela u slučaju svećenika V. Liccara, poradi njegovog članka "La Costituzione e la Chiesa" ("Ustav i crkva") objavljenog u dnevnom tisku. Peticiju je potpisalo osamdeset dvoje uglednih građana, a javnosti je objavu o peticiji uputio Vincenzo Duplancich. Oznanjenje je dato u Zadru 19. svibnja 1848.

Tiskani proglas na papiru, jezik talijanski, list 1, vel. 41 x 27,5 cm, tiskano u Zadru, tiskara nepoznata.

Vlasnik: AM Split

Sig. Zbirka plakata, god. 1848.

Kat. br. 50

Cosimo (Kuzma) de Benja Posedarski (1818-1885.)

Zapovjednik Nacionalne garde i općinski službenik, kasnije načelnik općine Zadar. Profil starijeg, proćelavog muškarca s bradom, u kockastom prsluku i crnom kaputu. Jedan je od potpisnika peticije za don V. Liccara.

Preslik dagerotipije, vel. 14,8 x 10,4 cm, fotograf Francesco Scattola, fotografirano polovicom 19. stoljeća u Zadru.

Vlasnik: ZKZd

Sig. Zbirka fotografija, inv. br.384

Kat. br. 51

Proglas C.K. Vlade za Dalmaciju od 10. studenog 1848.

Proglas C.K. Vlade i njenog guve-

Kat. br. 24 Hrvatski serežan iz godine 1848.

nera baruna Turszkog o ukidanju desetine (haračenja) za godinu 1849. Ova odredba donosi se po odluci o ukidanju kmetstva.

Tiskani proglas, papir, jezik talijansko-hrvatski, vel. 50,5 x 39 cm, tiskano u Zadru, vladina tiskara.

Vlasnik: MG Trogir

Sig. Fond Garagnin-Fanfogna, štampe 5/V

Kat. br. 52

Vladin proglas o prisilnom novačenju u Dalmaciji

Oznanjenje C.K. Vlade za Dalmaciju o prisilnom novačenju u pokrajini prema odredbi br. 11743-1800. U potpisu Strasoldo.

Tiskani proglas, papir, jezik talijansko-hrvatski, list 1, vel. 37 x 26,2 cm, tiskano u Zadru, 2. lipnja 1849., vladina tiskara.

Vlasnik: DAZd

Sig. Štampe, 1849., svež. 2 b, br. 252 e

Kat. br. 53

Zahvalnica Poglavarstva grada Zadra Mihovilu conte Strasoldu

Poglavarstvo grada zahvaljuje se na službovanju *conte* Strasoldu u Dalmaciji i čestita mu na imenovanju za vladinog savjetnika. Uz zahvalnicu Poglavarstvo je dalo tiskati i prigodnu pjesmu.

Proglas na papiru, jezik talijanski, list 1, vel. 58,5 x 44 cm, tiskano u

Kat. br. 61 Sirota Marija, polovica 19. st.

Zadru, 1. studenog 1849., tiskara braće Battara.

Vlasnik: MG Trogir

Sig. Fond Garagnin-Fanfogna, štampe 5/VI

Kat. br. 54

Veduta grada Obrovca

Bakrorez s prikazom grada na rijeci Zrmanji. U prvom planu cesta kojom se dolazi od Velebita prema Zadru, obala uz rijeku s brodovima na jedra i zgrade na obali. Iznad grada bedemi koji okružuju grad i ostaci srednjovjekovne utvrde. Ispod bakroreza tekst: *Obrovazzo an der Strasse von Monte Velebich nach Zara*. Tiskani bakrorez, iz knjige J. Högel müllera, *Erinnerungen an Dalmatien*, Beč, oko 1845.

Tiskano na kartonu, crtao J. Högel müllera, list 1, vel. 47,5 x 31 cm, litograf V. Sandmann, tiskano u Beču, tiskara L. T. Neumann.

Vlasnik: HDA

Sig. Grafička zbirka - gradovi, inv. br. 1502

Kat. br. 55

Pismo općine Obrovac od 22. svibnja 1848. upućeno Varaždinskoj županiji

Pismo vijećnika općine Obrovac, naslovljeno na Varaždinsku županiju u kojem vijećnici pišu s oduševljenjem o skorašnjem "sudru-

ženju” sa Hrvatskom i Slavonijom u Trojednu Kraljevinu sa zajedničkom vladom. U potpisu, s desne strane, jedan ispod drugog Petar Radulović, Frane Simonelli i tajnik Milanović. Pismo je pročitano 15. lipnja na sjednici Male Skupštine Varaždinske županije.

Pismo pisano rukom, tinta, na papiru, listova 2, jezik hrvatski, vel. 34,4 x 21 cm.

Vlasnik: HDA

Sig. Spisi Varaždinske županije, kut. 499, omot 8, br. 924

Kat. br. 56

Panorama Knina, polovica 19. st.

U prednjem planu rijeka Krka, uz obalu rijeke niz gradskih kuća iznad kojih se uzdiže brdo Svetog Spasa sa srednjovjekovnom utvrdom. U prvom planu plešu žena i muškarac u narodnoj nošnji. Ispod panorame tekst: *Knin/ Kreis Zara*. Iz knjige J. Högelmuöllera, *Erinnerungen an Dalmatien*, Beč, oko 1845.

Tiskani bakrorez na kartonu, list 1, vel. 47,5 x 31 cm.

Vlasnik: HDA

Sig. Grafička zbirka - gradovi, inv. br. 1458

Kat. br. 57

Pismo Kninske općine upućeno Varaždinskoj županiji dana 16. lipnja 1848.

Rukom pisano pismo vijećnika Kninske općine, kao odgovor Varaždinskoj županiji br. 9282. od 2. svibnja 1848. Općinski vijećnici, na poziv za ujedinjenjem, pišu s oduševljenjem i srećom. Vijećnici prihvaćaju ideju o ujedinjenju, i navode da je došlo vrijeme da nakon burne prošlosti Dalmacije, dođe do ujedinjenja svih Hrvata u Trojednu Kraljevinu pod krunom austrijskog cara. U potpisu u ime općine poglavar Stipan Petković, Ivan ..., potajnik Nikolaj Dundović. Tekst pisma pročitano je na glavnoj skupštini Varaždinske županije 18. srpnja 1848.

Pismo pisano rukom, jezik hrvatski, listova 2, vel. 36,2 x 22,6 cm.

Vlasnik: HDA

Sig. Spisi Varaždinske županije, kut. 499, omot 10, br. 1043

ŠIBENIK

Kat. br. 58

Zapisi zapovjednika Nacionalne garde grada Šibenika

Kronika događanja o djelovanju Nacionalne garde od 1. siječnja 1849. do 22. ožujka 1850.

Uvezana knjiga, ručni uvez, papir, bez paginacije, jezik talijanski, vel. 33 x 24 cm.

Vlasnik: DAZd, Sabirni arhivski centar Šibenik

Sig. Kotarsko poglavarstvo općine Šibenik 1798-1945.

Kat. br. 59

Panorama Šibenika polovicom 19. st.

U prvom planu naoružani vojnici s puškama dugih cijevi. Oko njih vegetacija. U pozadini panorama grada Šibenika s gradskom lukom, kupolom katedrale Sv. Jakova, iznad grada na okolnim brdima tri mletačke utvrde, nasuprot grada morski kanal sa šibenskim otocima. Ispod bakroreza tekst: *Sebenico*.

Bakrorez prema crtežu F. Biermanna, bakrorezac J. Richter, list 1, vel. 25,8 x 35,9 cm, tiskano u tiskari Loyda u Trstu, kupljeno u Trstu 1912.

Vlasnik: AM Split

Sig. Grafička zbirka - gradovi, inv. br. 3

Kat. br. 60

Veduta Šibenika, oko 1845.

Pogled s mora na gradsku luku, Knežev dvor, biskupsku palaču, iza palače kupola crkve Sv. Jakova, niz gradskih kuća. Iznad grada na brdima tri mletačke utvrde. U prvom planu jedri jedrenjak.

Kolorirani crtež prema bakrorezu F. Högelmuöllera, litografirao Sandmann, tiskara J. Rauh, Beč, 1845., iz knjige J. Högelmuöllera, *Erinnerungen an Dalmatien.....*, karton, vel. 30,5 x 46 cm.

Vlasnik: AM Split

Sig. Biblioteka muzeja, inv. br. IV k 21

Kat. br. 61

Sirota Marija, polovica 19. st.

Mlada Vrličanka stoji ruku prekrivenih na struku, odjevena u varošku nošnju grada Šibenika,

Kat. br. 76 Dubrovnik 1835. godine

Kat. br. 60 Veduta Šibenika, oko 1845.

Kat. br. 69 Split - Peristil (Trg pred katedralom polovicom 19. st.)

Kat. br. 70
Sinjani oko polovice 19. st.

Kat. br. 71 Žena s Brača

(crvena nabrana suknja, šarena duga pregača, kaput od nabranog modrog sukna), koraljni nakit oko vrata sa zlatnim križem i brošem na prsima. Na ušima zlatne šibenske starinske naušnice. U kosi upletena crvena vrpca. Oko lika vegetacija, u pozadini planinski masiv. Ispod

slike tekst na talijanskom *La povera Maria* (Izgorjela je spašavajući djecu svoga gazde iz obitelji Artico u Šibeniku, kad se zapalio alkohol iz jedne posude. Njezin portret nastao je godinu dana prije smrti, kad je pohodila Vrljiku na sajmu Rožarica. Akvarel Petra Zečevića iz 1850., vel. 22,5 x 17 cm. **Vlasnik:** AM Split **Sig.** Zbirka Zečevićevih crteža

TROGIR

Kat. br. 62
Letak protiv načelnika općine Josipa Nutrizia iz 1848. g.

Poziv Trogiranima da se ujedine protiv načelnika J. Nutrizia koji je zagovarao autonomiju Dalmacije u okviru Carevine Austrije, a protiv sjedinjenja Dalmacije s Hrvatskom i Slavonijom. Pisac letka poziva se na zagovor Sv. Ivana koji ih je oslobodio pretora pa ga mole da ih oslobodi i *potesta* (načelnika). Pisac letka je nepoznati Trogiranim.

Letak pisan rukom, tinta, papir, jezik hrvatski, list 1, vel. 13,9 x 18,6 cm, restaurirano. **Vlasnik:** Muzej grada Trogira **Sig.** Stalni postav odjela za 19. st.

Kat. br. 63
Pravilnik Nacionalne garde grada Trogira

Uvezani pravilnik Nacionalne garde pisan rukom na 15 stranica. Na naslovnoj stranici tekst: *Guardia nazionale di Trau 1848.*

Ručno uvezani pravilnik, pisan rukom, listova 15, jezik talijanski, vel. 20,4 x 14,3 cm. **Vlasnik:** MG Trogir

Sig. Knjižnica Garagnin - Fanfogna, inv. br. 73

Kat. br. 64
Zapisi o narodnom pokretu u Trogiru 1848.

Nepoznati autor zapisa, u obliku uspomena, vodi dnevnik o burnim događajima koji su se zbili u

Kat. br. 97 Zora Dalmatinska

Trogiru između 24. ožujka i 24. kolovoza 1848. vezanih uz borbu autonomnaša i pristalica sjedinjenja Dalmacije s Hrvatskom i Slavonijom. Tekst na naslovnoj stranici *Memorie (traurine) del 1848 di autore anonimo.*

Ručno uvezani rukopis, tinta, papir, listova 9, jezik talijanski, vel. 28,4 x 20,1 cm

Vlasnik: MG Trogir

Sig. Stalni postav odjela za 19. st.

Kat. br. 65
Trogir polovicom 19 st.

Tiskana litografija vedute grada Trogira, prikazanog s kopnene strane. U prvom planu most koji povezuje uski morski kopneni pojas i kanal s gradom opasanim zidinama. U pozadini planinski masiv. Ispod slike tekst: *Trau in Dalmatien*, iz knjige F. Pettera, *Compendio geografico della Dalmazia*, Zadar, 1834. Litografija po crtežu A. Putha.

Tiskana litografija, papir, list 1, vel. 16 x 10 cm, tiskano u Carlsruheu, litografirao C. Frommel, tiskara W. Creuzbauer.

Vlasnik: AM Split

Sig. Grafička zbirka - gradovi, inv. br. 66

Kat. br. 66
Kaštelanke iz 1849.

Crtež olovkom triju Kaštelanki u narodnoj nošnji. Na jednoj od triju djevojaka autor crteža je olovkom napisao boju svakog pojedinog

dijela nošnje. Autor crteža nepoznat. Ispod crteža tekst: *Castellane 1849.*

Crtež olovkom na papiru, list 1, vel. 32,8 x 28,5 cm, restaurirano.

Vlasnik: AM Split

Sig. Grafička zbirka - nošnje

SPLIT

Kat. br. 67
Split - Željezna vrata, izlaz iz Dioklecijanove palače

Tiskana litografija kamenih vrata (zvana Željezna). U prednjem planu Splitski odjeveni po modi toga vremena. U pozadini zid palače s manjim vratima koja vode na srednjovjekovni trg. Iznad crteža tekst: *Spalato*, a ispod *Porta Ferrea*. List iz knjige F. Carrare, *Album delle antichità di Spalato*, Padova, 1847. Tiskana litografija, papir, list 1, vel. 25,7 x 20,4 cm, prema crtežu F. Bratanića, tiskano u Padovi, litograf Agostini, tiskara Prosperini.

Vlasnik: AM Split

Sig. Grafička zbirka - gradovi

Kat. br. 68
Splitska luka iz 1847.

Litografija splitske luke sa zapadne strane. U prednjem planu više ribarskih brodice na jedra, a u pozadini bedemi Dioklecijanove palače. Unutar palače krovovi kuća i zvonik katedrale Sv. Duje. Slika iz knjige F. Carrare, *Album della antichità di Spalato*, Padova, 1847.

Kat. br. 81 Medo Orsat grof Pucić (1821-1882.)

Tiskana litografija, papir, list 1, vel. 25,7 x 20,4 cm. Prema crtežu F. Bratanića, tiskano u Padovi, litograf Agostini, tiskara Prosperini.

Vlasnik: AM Split
Sig. Grafička zbirka - gradovi

Kat. br. 69 Split - Peristil (Trg pred katedralom polovicom 19. st.)

Akvarel A. Barača s ostacima rimskog foruma i katedralom Sv. Duje, s lijeve strane. Ispred ulaza u katedralu procesija s biskupom, a u prvom planu građani i varošani Splita u narodnoj nošnji i odjeći iz doba bidermajera.

Akvarel, list 1, vel. 18,5 x 24,4 cm, restaurirano u Laboratoriju za konzervaciju i restauraciju Arhiva Hrvatske u Zagrebu.

Vlasnik: AM Split
Sig. Zbirka akvarela A. Barača

Kat. br. 70 Sinjani oko polovice 19. st.

Akvarel sinjskog alkara na konju u alkarskoj modroj odori, ispred njega alkarski momak, a lijevo dvije mlade žene u nošnjama sinjskog kraja. U pozadini vegetacija i grad Sinj s tvrđavom. Ispod slike tekst *Vestito Signano*. Akvarel Antuna Barača, oko 1850.

Akvarel, list 1, vel. 32,4 x 21,1 cm, restaurirano u Laboratoriju za konzervaciju i restauraciju Arhiva

Hrvatske u Zagrebu.
Vlasnik: AM Split
Sig. Zbirka akvarela A. Barača

Kat. br. 71 Žena s Brača

Mlada žena u zelenoj nabranoj haljini s pregačom modre boje, oko vrata niz zlatnih kolajni. U desnoj ruci drži lepezu, a na glavi nosi slamnati šešir. U pozadini mediteranski pejzaž. Ispod crteža tekst: *Donna della Brazza*. Autor akvarela Focosi, iz knjige F. Carrare, *La Dalmazia descritta...*, Zadar, 1846.

Tiskani akvarel, papir, vel. 29 x 20,5 cm, tiskano u Zadru, tiskara braće Battara.
Vlasnik: DAZd
Sig. Biblioteka I. F. 7. br. 676

Kat. br. 72 Kronika Splitske gimnazije (1817-1868.)

Uvezana kronika Splitske gimnazije, u kojoj upravitelji vode dnevnik o zbivanjima oko gimnazije, Splita i Europe. Kronika se vodila od 1817. do 1868. g. Zbivanja u Europi, Dalmaciji i Splitu za godinu 1848/49. zabilježena su na stranicama: 206 - 209. Na naslovnoj stranici tekst: *Historia Gymnasii Spalatensis ab anno 1817/18 di annum 1868*.

Ručno uvezano, tvrde korice, pisano rukom, listova 273, jezik talijanski, vel. 34,9 x 24,5 cm.

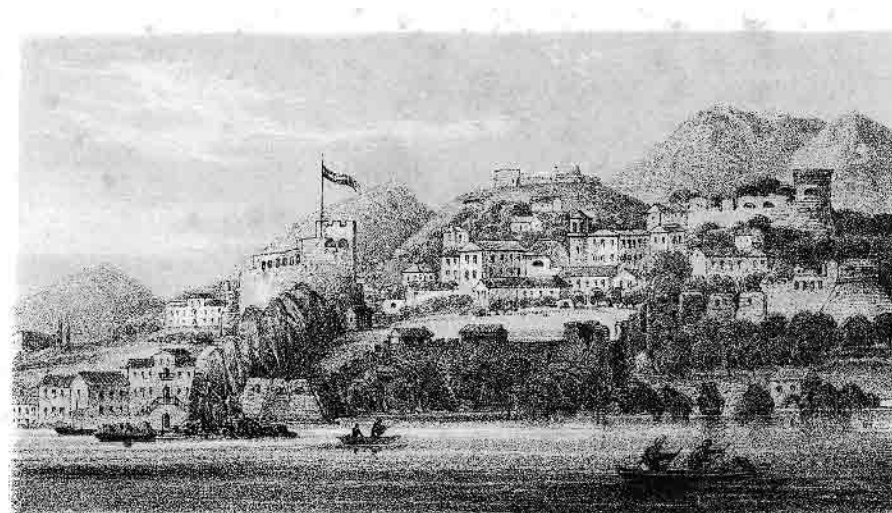
Vlasnik: Državni arhiv u Splitu
Sig. Biblioteka, K br. 192

Kat. br. 73 Program proslave od 25. ožujka 1848., povodom donošenja Ustava

Pozivaju se građani Splita da sudjeluju u proslavi koja će se upriličiti na ulicama grada povodom donošenja Ustava. Građani se pozivaju na slavljenje svećanih misa u župnim crkvama. U potpisu čelnici općine grada Splita: Nicolo dr. Cattani, Girolamo dr. Bajamonti i Giuseppe Gorisio.

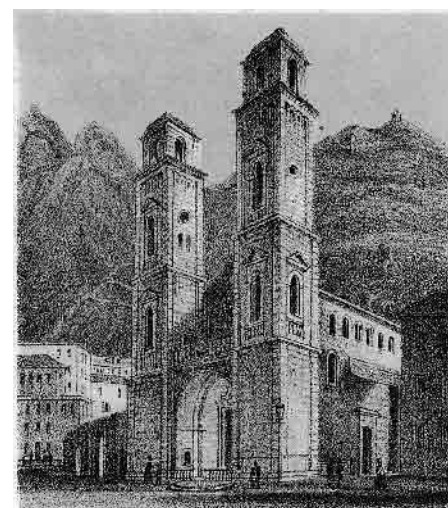
Tiskani proglas, papir, list 1, jezik talijanski, vel. 59,5 x 44,5 cm, tiskano u Splitu, tiskara Oliveti e C^o, restaurirano u restauratorskoj radionici DAZd.

Vlasnik: AM Split
Sig. Zbirka plakata, god. 1848.

Castelnuovo.

Kat. br. 1 Herceg Novi

Duomo di Cattaro.

Kat. br. 1 Kotor (Katedrala Sv. Tripuna)

Kat. br. 74 Pismo općine Split upućeno Križevačkoj županiji 11. svibnja 1848.

Vijećnici grada Splita upućuju odgovor Križevačkoj županiji na njihovo pismo za ujedinjenjem s Hrvatskom i Slavonijom. U pismu se tumači kako je Dalmacija jakim vezama upućena na Italiju, Veneciju, odnosno nekadašnju Republiku Sv. Marka. Te veze i dalje ostaju ukorijenjene u narodu koji je spreman ostati vjeran Austriji i Caru, a protiv je ujedinjenja s Hrvatskom i Slavonijom. Pismo je naslovljeno *Dilettissimi fratelli* (Najdraža braćo), a u potpisu je načelnik općine Dudan.

Pismo pisano rukom, tinta, papir, listova 2, jezik talijanski, vel. 35,5 x 22 cm.

Vlasnik: HDA
Sig. Križevačka županija, Županijski spisi, kutija 427, svež. 14, br. 649

Kat. br. 75 Tiskano pismo Josipa Nanija o izboru glavnog grada Dalmacije

Tijekom 1848/49. vodile su se rasprave u kojima su Splitski predlagali da pokrajinski Sabor zasjeda u Splitu, odnosno da Split bude središte upravne, a Zadar vojne vlasti. U potpisu odvjetnik iz Splita J. Nani, 1. srpnja 1849.

Tiskano pismo, na papiru, listova 2, jezik talijanski, vel. 22,2 x 14,6 cm.
Vlasnik: DAZd
Sig. Štampe, 1849., svež. 74, br. 17

DUBROVNIK

Kat. br. 76 Dubrovnik 1835. godine

Akvarel A. Barača, pogled na staru dubrovačku luku i tvrđavu Sv. Ivana. U prvom planu na Lazaretima građani i seljaci iz dubrovačke okolice.

Akvarel, papir, vel. 28,5 x 40 cm, restaurirano u Laboratoriju za konzervaciju i restauraciju Arhiva Hrvatske Zagreb.

Vlasnik: AM Split
Sig. Zbirka akvarela A. Barača

Kat. br. 77
Dubrovnik - trg ispred crkve Sv. Vlaha

Baračev akvarel s prikazom svakodnevnog života Dubrovčana, u prvom planu pročelje crkve Sv. Vlaha, a u pozadini prvostolnica Marijinog Uznesenja.

Akvarel A. Barača, papir, vel. 22,2 x 35,4 cm, restaurirano u Laboratoriju za konzervaciju i restauraciju Arhiva Hrvatske Zagreb.

Vlasnik: AM Split

Sig. Zbirka akvarela A. Barača

Kat. br. 78

Žena iz Konavala

Mlada žena stoji odjevena u narodnu nošnju iz Konavala. Bijela platnena haljina ukrašena konavoskim vezom na orukavlju i prsima. Iznad haljine sukneni crni kaput bez rukava. Na glavi svezana bijela marama s ukrasom. U pozadini vegetacija. Ispod crteža tekst: *Donna di Canali*. Iz knjige F. Carrare, *La Dalmazia...*, Zadar, 1846.

Tiskani kolorirani akvarel, papir, list 1, vel. 30,5 x 22,5 cm, tiskano u Zadru, tiskara braće Battara.

Vlasnik: AM Split

Sig. Grafička zbirka - nošnje, inv. br. 16

Kat. br. 79

Poziv Županije Zagrebačke općini Dubrovnik od 22. svibnja 1848. "Mila jednokarvna bratjo Dalmatini!"

Zagrebačka županija poziva Dubrovčane da se odazovu pozivu za sjedinjenje Dalmacije s Hrvatskom i Slavonijom. U pismu im javljaju da će se u Zagrebu, 5. lipnja, sazvati Sabor te mole Dubrovčane da pošalju svoje zastupnike. Pismo sastavljeno u kancelariji velike Skupštine slobodnog i kraljevskog grada Zagreba. Primljeno u Dubrovniku 6. lipnja 1848. Tiskano pismo, jezik hrvatski, listova 2, vel. 40 x 24,9 cm, restaurirano u restauratorskoj radionici Državnog arhiva u Zadru.

Vlasnik: Državni arhiv u Dubrovniku

Sig. Fond općine Dubrovnik, svež. 1201-1600, br. 1528/1848. g.

Kat. br. 80

Davorija (budnica) Mede Orsata Pucića

Budnica tiskana u novinama "Rimembranze della settimana" br. 9 od 27. svibnja 1848. poziva mlade Ilirce na slogu i domoljublje.

Jezik hrvatski, str. br. 79. navedenih novina, uvezano, tiskano u Dubrovniku, 1848., tiskara Martecchini.

Vlasnik: AM Split

Sig. Novine, inv. br. V d 39

Kat. br. 81

Medo Orsat grof Pucić (1821-1882.)

Političar, ilirac, zastupao ideju ujedinjenja Dalmaciju s Hrvatskom i Slavonijom. Fotografija starijeg muškarca, s dugom bijelom bradom, u crnom svečanom kaputu s bijelom košuljom, oko vrata na vrpčama dva ordena. Poprsje u ovalnom okviru.

Fotografija, na kartonu, fotograf S. Mascarich, fotografirano u Dubrovniku, vel. 16,2 x 10,8 cm.

Vlasnik: DAZd

Sig. Zbirka fotografija, inv. br. 49/O

Kat. br. 82

Pismo općine Slano poslano Varaždinskoj županiji 8. lipnja 1848.

Odgovor općine Slano Varaždinskoj županiji na poziv za sjedinjenjem u kojem vijećnici ne pristaju na sjedinjenje i obrazlažu da žele i dalje ostati autonomni pod vladom Njegovog Veličanstva Ferdinanda I. U potpisu *potestaria* slanska, *potesta* Nikola Lica. Pismo je pročitano na glavnoj skupštini Varaždinske županije 18. srpnja 1848.

Pismo pisano rukom, papir, jezik hrvatski, listova 2, vel. 33 x 22 cm.

Vlasnik: HDA

Sig. Spisi Varaždinske županije, kut. 499, omot 10, br. 1047

Kat. br. 83

Dubrovačka općina pismom od 20. srpnja 1848., odgovara Zagrebačkoj županiji na poziv o sjedinjenju

Dubrovčani u svome pismu obrazlažu vjernost caru Ferdinandu I, ali podržavaju sva nastojanja Hrvata i Slavonaca oko sjedinjenja. U pot-

pisu u ime općinskog gradskog vijeća Nikola Gozze. Pismo je pročitano na skupštini 22. kolovoza 1848.

Tiskano pismo, papir, jezik hrvatski, listova 2, vel. 44,5 x 30 cm, tiskano u Dubrovniku, tiskara Martecchini, restaurirano.

Vlasnik: DA Dubrovnik

Sig. Fond općine Dubrovnik, svež. 1200-1600, br. 1530/1848.

Kat. br. 84

Narodna pjesma iz 1849. posvećena Carevini i austrijskom caru

Pjesma tiskana u obliku letka 18. kolovoza 1849. u Dubrovniku, tiskara Martecchini.

Letak, papir, jezik hrvatski, vel. 29,5 x 26 cm

Vlasnik: DAZd

Sig. PSN, svež. 338, kat. I/1 1, br. 1155/618

Kat. br. 85

Dnevnik (uspomene) Mate Natalija s ugarskog ratišta 1848/49.

Prijepis dnevnika kojeg je vodio Dubrovčanin, austrijski časnik, Matteo de Natali tijekom svog vojevanja na ugarskom ratištu za vrijeme revolucije 1848/49. Pripadao je austrijskoj regimenti Aleksandar, u bataljonu kojim je zapovjedao major Koffler. Opisuje događanja oko Sigeta, Debrecina, u regionu Bukovina i ratovanje s Rusima 1849. Prijepis dnevnika napisala je 1881., kći M. Natalija, Mara.

Dnevnik pisan rukom, ručno uvezan, bez korica, jezik talijanski, 45 stranica, vel. 34 x 21 cm

Vlasnik: DA Dubrovnik

Sig. Rukopisna ostavština Luje Vojnovića, kut. 1, sv. 72, fascikl 5, br. 44

R A Z N I P R I L O Z I

Kat. br. 86

Franjo Carrara (1812-1854.)

Poprsje mladog muškarca u crnom kaputu sa crnim prslukom i bijelom košuljom. F. Carrara, povjesničar i arheolog, otkrio više značajnih lokaliteta u Saloni, autor knjige "La Dalmazia descritta" i brojnih drugih članaka i rasprava iz prošlosti Dalmacije.

Crtež olovkom Petra Zečevića, nastao oko 1840., vel. 18,4 x 13,2 cm.

Vlasnik: AM Split

Sig. Zbirka umjetnina, inv. br. 34

Kat. br. 87

Iskopine nekropole Hortus Metrodor, iz 1848.

Crtež iskopina nekropole koja je pod nadzorom F. Carrare iskopana 1848. na lokalitetu rimske Salone. Crtež prikazuje dvojicu seljaka u razgovoru dok promatraju rimske sarkofage iskopane na lokalitetu. Oko nekropole vegetacija.

Autor crteža Franjo Bratanić, tabela IV, slika 12, iz knjige F. Carrare "De scavi di Salona nel 1848."

Tiskani crtež olovkom, papir, vel. 28,3 x 40,9 cm, tiskano u Beču, državna štamparija, 1850.

Vlasnik: AM Split

Sig. Biblioteka, navedena knjiga, IV k br. 32

Kat. br. 88

Pozivnica Zadranima na dobrotvornu opernu večer

Pozivaju se građani grada da prisustvuju operi G. Donizettia "Gemma di Vergy". Prihod od ulaznica namijenjen je siromahnima. Opera će se održati 19. prosinca 1848.

Tiskana pozivnica, papir, jezik talijanski, vel. 29,5 x 22 cm, tiskano u Zadru, tiskara nepoznata.

Vlasnik: MG Trogir

Sig. Fond Garagnin-Fanfogna, štampe 5/VI

Kat. br. 89

Poziv na kazališnu predstavu u čast Dujma Barača

Posebni poziv građanima Zadra, da prisustvuju kazališnoj drami "Madamigella de la faille" (Živa zakopana) u čast domoljuba Dujma Barača. Autori drame u 5 činova su francuska gospoda R. Bourgeois i G. Lemoine. Kazališna predstava će se održati 1. rujna 1849. u amfiteatru *Campo Castello*.

Tiskani poziv, papir, jezik talijanski, vel. 29 x 20,1 cm, tiskano u Zadru, tiskara braće Battara.

Vlasnik: MG Trogir

Sig. Fond Garagnin-Fanfogna, štampe 5/VI

Kat. br. 90

Poziv od 20. prosinca 1849. na dobrotvornu opernu predstavu
Građani Zadra pozivaju se u kazalište na opernu predstavu G. Donizettia "Lucia di Lamermoor". Tiskani poziv, papir, jezik talijanski, vel. 47 x 35,5 cm, tiskano u Zadru, tiskara braće Battara.
Vlasnik: MG Trogir
Sig. Fond Garagnin-Fanfogna, štampe 5/VI

Kat. br. 91
Đ. Augustinović, Poziv Dalmatincima... Zadar, 1848.
Autor knjižice, Đuro Augustinović (1816-1870.), liječnik, filolog, časnik Ličke regimente, poziva Dalmatince da svoje trgovačko poslovanje vode na hrvatskom jeziku.
Tiskana knjižica, papir, jezik hrvatski, stranica 97, vel. 16,4 x 9,8 cm, tiskano u Zadru, 1848., tiskara Demarchi-Rougier.
Vlasnik: AM Split
Sig. Biblioteka, inv. br. 44 C 47

Kat. br. 92
"Iskrice" Nikole Tommasea iz 1848.
Nikola Tommaseo, političar i publicist, u knjižici "Iskrice" bilježi svoja zapažanja iz svakodnevnog života, povijest, kulturu i običaje Dalmacije.
Tiskana knjižica, uvezana u tvrde korice, papir, jezik hrvatski, stranica 74, vel. 14,5 x 10,6 cm, tiskano u Zagrebu, 1848., tiskara dr. Ljudevita Gaja.
Vlasnik: AM Split
Sig. Biblioteka, 43 d 22

Kat. br. 93
Nikola Tommaseo (1802-1874.)
Poprsje starijeg muškarca s dugom bradom.
Kolorirani crtež olovkom, papir, crtež uokviren okvirom od crnog kaširanoga papira, u baroknoj maniri, vel. 9,3 x 12,6 cm.
Vlasnik: ZKZd
Sig. Fototeka, inv. br. 2169

Kat. br. 94
Fonetski priručnik za građanske škole iz 1847.
Tiskana knjižica na hrvatskom i talijanskom jeziku, koja obrađuje

izgovor hrvatskih riječi prema talijanskoj fonetici. Originalni tekst naslovne stranice: *Libretto dei nomi* ...
Tiskana uvezana knjižica, bez korica, 96 stranica, tiskano u Zadru, 1847., tiskara Demarchi-Rougier.
Vlasnik: AM Split
Sig. Biblioteka, inv. br. 44 c 40

Kat. br. 95
Zemljopis pokrajina Ilirskih od Dragutina Seljana, I dio
Zemljopisna knjiga o Ilirskim pokrajinama, u kojoj su opisani geografski, topografski i običajni podaci Ilirskih pokrajina. Pokrajina Dalmacija obrađena je na stranicama 87 - 107.
Uvezana knjiga, tvrde korice, papir, stranica 256, jezik hrvatski, vel. 20,6 x 13,4 cm, tiskano u Zagrebu, 1843., tiskara dr. Ljudevita Gaja.
Vlasnik: AM Split
Sig. Biblioteka, 43 e 51

Kat. br. 96
Govor Pape Pia IX
Papa Pio IX (1792-1878.), pravim imenom Giovanni Maria Mastai - Ferreti, u svom govoru od 20. travnja 1848. govori o revolucionarnim zbivanjima u Europi.
Tiskani govor, papir, list 1, jezik talijanski, vel. 43 x 29,5 cm, tiskano u Zadru, 1848., tiskara Demarchi-Rougier.
Vlasnik: DAZd
Sig. Štampe, 1848., svež 22, br. 1783

Novine tiskane u Zadru 1848/49.

Kat. br. 97
Zora Dalmatinska
Izlazila od 1844., jezik hrvatski, tiskana u Zadru, tiskara braće Battara.
Vlasnik: DAZd
Sig. Novine, inv. br. 209
Kat. br. 98
La Dalmazia costituzionale
Izlazila od 1848., jezik talijanski, tiskana u Zadru, tiskara Demarchi-Rougier.
Vlasnik: DAZd
Sig. Novine, inv. br. 39

Kat. br. 77 Dubrovnik - trg ispred crkve Sv. Vlaha

Kat. br. 78 Žena iz Konavala

Kat. br. 99
Gazzetta di Zara
Izlazila od 1833., jezik talijanski, tiskana u Zadru, tiskara braće Battara.
Vlasnik: DAZd
Sig. Novine, inv. br. 58

Kat. br. 100
Smotritelj
Dalmatinski/Osservatore Dalmato
Prilog *Gazzetti di Zara*, izlazio u Zadru od 1849., jezik talijanski i hrvatski, tiskan u Zadru, tiskara Demarchi-Rougier.
Vlasnik: DAZd

Sig. Novine, inv. br. 142

Kat. br. 101
Glasnik Dalmatinski
Izlazio od 1849., jezik hrvatski, tiskan u Zadru, tiskara Demarchi-Rougier.
Vlasnik: DAZd
Sig. Novine, inv. br. 77.

Novine tiskane u Dubrovniku 1848/49.

Kat. br. 102
L'Avvenire
Izlazile od 1848., jezik talijanski, tiskane u Dubrovniku, tiskara Martecchini.
Vlasnik: DAZd
Sig. Novine, inv. br. 6

Kat. br. 103
Rimembranze della settimana
Izlazile od 1848., jezik talijanski i hrvatski, tiskane u Dubrovniku, tiskara Martecchini.
Vlasnik: DAZd
Sig. Novine, inv. br. 160

Novinski tisak 1848. i 1849. godine

POPIS POSUDIOCA IZLOŽAKA

Arheološki muzej Split
 Državni arhiv u Dubrovniku
 Državni arhiv u Splitu
 Hrvatski državni arhiv
 Muzej grada Trogira
 Znanstvena knjižnica u Zadru

IZVORI

Arheološki muzej Split
 Biblioteka muzeja
 Grafička zbirka - portreti
 Grafička zbirka - gradovi
 Grafička zbirka - nošnje
 Novine
 Zbirka akvarela A. Barača
 Zbirka plakata
 Zbirka umjetnina
 Zbirka Zečevićevih crteža

Državni arhiv u Dubrovniku
 Fond općine Dubrvnik
 Rukopisna ostavština Luje Vojnovića
 Državni arhiv u Splitu
 Biblioteka arhiva

Državni arhiv u Zadru
 Biblioteka arhiva
 Grafička zbirka
 Miscellanea
 Novine
 Presidijalni spisi Namjesništva
 Štampe
 Zbirka fotografija

SABIRNI ARHIVSKI CENTAR ŠIBENIK
 Kotarsko poglavarstvo općine Šibenik

Hrvatski državni arhiv
 Banska pisama
 Grafička zbirka
 Grafička zbirka - gradovi
 Grafička zbirka - vojnici
 Križevačka županija, županijski spisi
 Spisi Varaždinske županije

Muzej grada Trogira
 Fond Garagnin-Fanfogna
 Knjižnica Garagnin-Fanfogna
 Stalni postav odjela za 19. st.

Znanstvena knjižnica u Zadru
 Fototeka
 Knjige
 Miscellanea
 Oglasi, 1848.

LITERATURA

1. ANTOLJAK Stjepan, 1848 godina i Zadar, Zadarska revija, br. 3-4, Zadar, 1972.
2. ĆOSIĆ Stjepan, Dubrovnik nakon pada Republike (1808.-1848.), Zavod za povijesne znanosti HAZ-u, Dubrovnik, 1999.
3. Hrvatski biografski leksikon, Jugoslavenski leksikografski zavod, Zagreb, 1983.
4. Hrvatski leksikon, Naklada Leksikon d.o.o., Zagreb, 1997.
5. Katalog izložbe Godina 1848. u Hrvatskoj, Hrvatski povijesni muzej, Zagreb, 1998.
6. KEČKEMET Duško, Zbivanja u Splitu i u svijetu u kronici Splitske gimnazije 1817-1868., 290 godina Klasične gimnazije u Splitu 1700-1990., Split, 1990.
7. MARKUS Tomislav, Korespondencija bana Jelačića i Banskog vijeća 1848/50., Hrvatski institut za povijest Zagreb, Zagreb, 1998.
8. MIJATOVIĆ Anđelko, Ban Jelačić, Mladost, Zagreb, 1990.
9. More u slikarstvu XIX i XX stoljeća na tlu Jugoslavije, Narodni muzej Zadar, Zadar, 1987.
10. OBAD Stijepo, Dalmacija revolucionarne 1848/49., Izdavački centar Rijeka, Rijeka, 1987.
11. OBAD Stijepo, Dubrovački zahtjevi revolucionarne godine 1848., Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru, Razdio društvene znanosti, br. 8, Zadar, 1979.
12. OBAD Stijepo, Šibenik oko godine 1848/49., Zadarska revija, br. 34, Zadar, 1977.
13. PETRICIOLI Ivo, Stari Zadar u slici i riječi, Narodni muzej Zadar, Zadar, 1999.

KAZALO OSOBNIH IMENA

A

Agostini, litograf 37,38
 Alberti, G. degli 29
 Alt, J., slikar 29
 Ambrosini, G. 29
 Artico, šibenska obitelj 36
 Augustinović, Đuro, filolog 42

B

Bach, Aleksandar, ministar 24
 Bačić, G. 29
 Bajamonti, Girolamo, dr. 38
 Barač, Antun, slikar 38,39,40
 Barač, Dujmo 41
 Battara, braća 20,21,22,23,31,32,33,38,40,41,42,43
 Benčić, G. de 29
 Benja, Cosimo de, Posedarski 32
 Biermann, F., slikar 34
 Black&Armstrong, tiskara 29
 Borelli Frano (Francesco) de, knez Vranski 18,30,31
 Bourgeois, R., pisac 41
 Bratanić, Frane, slikar 37,38,41
 Bredamour, R. 23
 Britvić Batina, Paval, svećenik 28
 Bruch, Karl Ludwig, ministar 24
 Bulić, Ivan, svećenik 28

C

Carrara, Francesco, arheolog i povjesničar 37,38,40,41
 Cattani, Nicolo, dr. 38
 Cordon, Franz, ministar 24
 Creuzbauer, W., tiskara 37

D

Demarchi-Rougier, tiskara 30,42,43
 Donizetti, Gaetano, skladatelj 41, 42
 Dudan, Leonardo, načelnik općine Split 29,39
 Dundović, Nikolaj 34
 Duplancich, Vincezo 32

E

Ender, Thomas, slikar 29

F

Ferdinand I (V), Habsburški, car

i kralj 8,9,12,13,20,22,23,32,40
 Filippi, Antun 27
 Fleisch, Josef, slikar 24
 Focosi, slikar 38
 Franjo Josip I, Habsburški, car i kralj 10,11,13,15,24,27
 Franjo Karlo, Habsburški, nadvojvoda 23
 Frommel, C., litograf 37

G

Gaj, Ljudevit, ilirac 8,26,32,42
 Garagnin-Fanfogna, trogirski obitelj 33,41
 Getaldić, Vlaho, barun 21
 Glavina, Mate, svećenik 28
 Goebel, slikar 26
 Gorisio, Giuseppe 38
 Gozze, Nikola, gradski vijećnik općine Dubrovnik 41
 Grietz, Eduard, okružni poglavar 12

H

Högel Müller, F., slikar 33,34
 Hruschka, F. 21

I

Ivačić, Gabriel, poglavar u Kotoru 12
 Ivičević, Stipan, zastupnik u Parlamentu 12,13

J

Jelačić Bužimski, Josip, barun, ban 11,13,14,15,16,24,27,28,29,32

K

Kaznačić, Antun, dr., publicist 13,27
 Kaznačić, Ivan 13
 Koffler, major 41
 Krauss, Filip, ministar 24
 Kreiehuber, Josef 27
 Kulmer, Franjo, grof 24
 Kuzmanić. Ante 8,13,15

L

Lang, R., litograf 29
 Lazedell, C., slikar 24
 Lemoine, G., pisac 41

Leybold, Fr. 20
Lica, Nikola, načelnik Slanog 40
Liccaro, Valentin, svećenik 32
Linassi, tiskara 21,31,32

M

Martecchini, tiskara 40,41,43
Mascarich, S., fotograf 40
Matković, Ante, svećenik 28
Mazzalin, Ante, franjevac 27,28
Mazzini, Giuseppe, talijanski revolucionar 7
Mažuranić, Antun 8
Mechitaristi, tiskara 27
Metternich, Felix Clement, knez 7,8,16
Milanović, J., tajnik općine Knin 27,34
Mittrovych Dede, Giorgio, conte 30

N

Nani, Josip 39
Nanni, Giuseppe 29
Napoleon I, francuski car 6
Natali, Mara de 41
Natali, Mate de, austrijski časnik 41
Neumann, T.L., tiskara 24,33
Nikolić, V. 29
Nutrizio, Josip 26,36

O

Oliveti, tiskara 38
Ostoić, Henrik, zagrebački podbilježnik 32

P

Petković, Stipan 34
Petranović, Božidar, dr., političar 12,13,28
Petrović Njegoš, Petar, vladika crnogorski 11,14
Petter, Franz 29,37
Pini, Antun Maria, splitski biskup 13
Pio IX, papa, pravim imenom Giovanni Maria Mastai-Ferreti 8,42
Poiret, Vincenzo, slikar 31,32
Popović, Špiro 15
Pretner, D. 27
Prosperini, tiskara 37,38
Pucić, Medo, grof 38,40
Puth, A., slikar 37

R

Radulović, Petar 27,34
Rauch, J., litograf 20,24,26,34
Richter, J., bakrorezac 34

S

Sandmann, X, liotograf 20,33,34
Sands, J., litograf 29
Scattola, Francesco, fotograf 32
Schall und Brund, izdavač 23
Schwarzenberg, Felix, knez 23,24
Seljan, Dragutin 42
Simich, Stojan 27
Simonelli, Frane 27,34
Stadion, Franz, ministar 14,24
Stazić, Andrija 13
Strasoldo, Michele, conte, zamjenik guvernera Jelačića 23,27,33
Ströhl, Hugo Gerard 20

T

Tadić, Marko, svećenik 28
Thinnfeld, Ferdinand Josef, ministar 24
Tommaseo, Nikola, pisac i političar 42
Tremoli, Nicola, poglavar 27
Turszky, Johann August, guverner Dalmacije, barun 8,9,12,20,21,23,30,33

V

Vojnović, Lujo, pravnik 41

W

Windischgrätz, Alfred, general 23

Z

Zečević, Petar, slikar 36,41

Ž

Žeželj, Kiril J. 27

KAZALO ZEMLJOPISNIH POJMOVA**A**

Apenini 7
Austrija 6,9,14,15,16,18,20,21,23,26,36,39

B

Beč 6,8,11,14,20,21,22,23,24,26,27,31,33,34,41
Boka kotorska 11,12
Brač 36,38
Budva 9,20
Bukovina 41

C

Cavtat 10,20
Carlsruhe 37
Cetina, rijeka 20

D

Dalmacija 6,7,8,9,11,12,13,14,15,16,18,20,21,24,26,27,28,29,30,32,33,34,36,37,38,39,40,42
Dalmatinska zagora 6,10,28
Debrecin 41
Dubrovnik 8,9,11,12,15,16,18,20,27,28,35,39,40,41,43

E

Europa 8,38,42

F

Francuska 6,7,8

G

Grbalj 12,14

H

Herceg Novi 8,20,39
Hrvatska (Kroatia, Croatia) 6,8,9,10,11,13,18,24,26,27,28,32,34,36,37,39,40
Hvar 9,20

I

Istra 6,16
Italija 13,14,39

J

Jadran 8

K

Karlobag 6
Kaštela 37
Klis 28
Knin 25,28,34
Konavle 12,40,43
Konjsko 28
Korčula 9
Kotor 8,9,12,16,20,39
Križevci 39
Krka, rijeka 20,34

L

Lombardija 16

M

Mađarska (Ugarska) 10,14
Makarska 8,20
Mljet 12
Muć Donji 28
Muć Gornji 28

N

Neretva, rijeka 12

O

Obrovac 25,27,33
Olib 12
Olmütz 22,23
Omiš 20

P

Padova 37,38
Pag 12
Paštrovići 6
Pešta (Budimpešta) 11,27
Prag 13,31
Prugovo 28

R

Rab 6

S

Siget 41
 Sinj 38
 Slano 40
 Slavonija 6,13,24,26,27,28,32,34,
 36,37,39,40
 Solin 20,41
 Spič 6
 Split 8,13,14,16,20,23,28,29,32,
 34,35,37,38,39,40,41,42

Š

Šibenik 8,14,20,31,34,35,36

T

Trogir 8,20,26,33,36,37,41,42
 Trst 21,31,32,34

U

Ugljan 29,31

V

Varaždin 24,32,33,34,40
 Velebit 20,33
 Venecija 11,16,18,39
 Vis 20
 Vrlika 28,36

Z

Zadar 6,8,9,13,15,16,18,20,21,23,
 24,25,29,30,31,32,33,34,37,38,
 39,40,41,42,43
 Zagreb 8,26,32,38,39,40,42
 Zrmanja, rijeka 33

Ž

Župa 12

KRATICE

AM Split - Arheološki muzej Split
 DA Dubrovnik - Državni arhiv u Dubrovniku
 DA Split - Državni arhiv u Splitu
 DAZd - Državni arhiv u Zadru
 HDA - Hrvatski državni arhiv Zagreb
 MG Trogir - Muzej grada Trogira
 ZKZd - Znanstvena knjižnica u Zadru

Basilica del Spirito in Pisa

Basilica di S. Vigilio in Verona

TRIESTE

ANCONA

ANCONA

NAPOLI

Z A

NAPOLI

NAPOLI

Aqueducto Romanae prope Segesta

Palazzo Strozzi in Firenze

Palazzo di Signoria

Piazza del Mercato Vecchio in Firenze